## ಅಧ್ಯಯನಾಂಗ

## ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ

# ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಯ ನಿಬಂಧ

# "ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ"


ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು :

**ಡಾ|| ಎಸ್. ಶಾಂಭವಿ**

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕಿ

ಗೃಹ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು

ಶೇಷಾದ್ರಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು – ೫೬೦ ೦೦೧.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ :

**ಗಂಗರಾಜು. ಆರ್.**

ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : **BMSBKS-00661**





**ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ**

**ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ**

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೧೯

೨೦೧೩-೨೦೧೪

# ಅಧ್ಯಯನಾಂಗ

## ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ

## ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಯ ನಿಬಂಧ

# "ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ"


ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು :

**ಡಾ|| ಎಸ್. ಶಾಂಭವಿ**

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕಿ

ಗೃಹ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು

ಶೇಷಾದ್ರಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು – ೫೬೦ ೦೦೧.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ :

**ಗಂಗರಾಜು. ಆರ್.**

ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : **BMSBKS-00661**

**ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ**

**ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ**

ಬೆಂಗಳೂರು – ೫೬೦ ೦೧೯


**೨೦೧೩–೨೦೧೪**

# ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ೨೦೧೩-೧೪ನೇ ಸಾಲಿನ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ "**ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ**' ಎಂಬ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಡಾ॥ ಎಸ್. ಶಾಂಭವಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ನಿಬಂಧ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಬರವಣಿಗೆ ಆಗಿದ್ದು ಇದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದಿನಾಂಕ : 25-07-2014

ಸ್ಥಳ : ಬೆಂಗಳೂರು

(ಗಂಗರಾಜು. ಆರ್)

ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

# ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ೨೦೧೩-೧೪ನೇ ಸಾಲಿನ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ "**ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ**' ಎಂಬ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು **ಗಂಗರಾಜು. ಆರ್** ಅವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಂತ ಬರವಣಿಗೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದಿನಾಂಕ : 25-07-2014

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಸ್ಥಳ : ಬೆಂಗಳೂರು

ಡಾ|| ಎಸ್. ಶಾಂಭವಿ
ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ವಿ.ಹೆಚ್.ಡಿ.ಕೇಂದ್ರೀಯ ಗೃಹ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು,
ಶೇಷಾದ್ರಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-01

**(ಡಾ|| ಎಸ್. ಶಾಂಭವಿ)**
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕಿ
ಗೃಹ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು
ಶೇಷಾದ್ರಿ ರಸ್ತೆ,
ಬೆಂಗಳೂರು – ೫೬೦ ೦೦೧.

# ಪರಿವಿಡಿ

# ಅಧ್ಯಾಯ - ೧

## ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ:

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶತಮಾನದಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಉತ್ತುಂಗ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರೆದಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಘಟ್ಟವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿತು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ ಈ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದರೂ ೧೯೭೦ ರ ನಂತರದ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಅಲೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದು ಜನಾಂಗ ಶೋಷಿತವಾಗಿ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವಂಚಿತರಾದ ಅವಮಾನಿತ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತು ಅಕ್ಷರದ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ನೋವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಬಗೆಗಿನ ಕೀಳರಿಮೆ, ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬೆಂಕಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಉಳ್ಳವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೀದಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿತು. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಲುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಅತಿಶೂದ್ರ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ದಲಿತ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಥೆ, ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.

ಸೊರಗಿದ್ದ ಜನರ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಆಶಾಕಿರಣದ ಹಣತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿದವರು. ತಳಸಮುದಾಯದವರ ನೋವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅನುಭವಸಿದ ಮಹಾದೇವರವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖೇನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತಂದರು.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹಲವಾರು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿ ದಲಿತರನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಅಸಹ್ಯ ಪಡುತ್ತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ ದೂರವೇ ಇರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ದಲಿತರು ಅಕ್ಷರದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮನೆಯ ಜೀತದಾಳುಗಳಾಗಿ ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕೂ ಬವಣೆಪಡುತ್ತ ಬಡತನದಲ್ಲೇ ಬೆಂದು ಹಸಿವೆಯನ್ನೇ ಹಾಸಿಹೊದ್ದು, ಹರಕಲು ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಧಣಿಗಳ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಅವರ ಮನೆಯ ಸಂತೋಷದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕತ್ತಲನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಾಗದೆ ಜೀವನವಿಡೀ ಪೂರ್ವಕರ್ಮವೆಂಬಂತೆ ಬದುಕುವ ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ತಮ್ಮ ಕಥೆ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಬದುಕು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಿದ್ದು, ಜಾತಿಭೇದ ಹಾಗೂ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ದಲಿತರು ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಬಡತನ, ಹಸಿವು ಹಾಗೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯು ಇಲ್ಲದೆ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಭವಿಷ್ಯದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕೂಲಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಒಂದೊತ್ತಿನ ಗಂಜಿಗೂ ಪರಿತಪಿಸುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಅದು ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆದು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿವರ್ಗದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ಜಮೀನ್ದಾರರ ದರ್ಪ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ತಿರಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಪಂಚಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿಳಿದು ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಲುಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಉಳ್ಳವರು ಸಬಲರಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ

ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅಸಮರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಮಾಡುವ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬದುಕುಳಿಯಲು ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಾರೆ. ಹಸಿವಿನ ಕ್ರೂರತೆಯು ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ತಳ್ಳಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ವರ್ಣಸಂಕರವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಬ್ಬಿಸಿರುವ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಂಚಮರು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸಲು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರ ಕಥೆಗಳು ಕೇವಲ ಜಾತೀಯತೆ, ಹಸಿವು, ಬಡತನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕು, ಜೀವನ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಲುಗಿ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಗಳಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿ ಕೇವಲ ಪುರುಷನ ಭೋಗವಸ್ತುವಾಗಿ ಬಿಂಬಿತಗೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತ ತನಗೂ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಇರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಮ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ದಿಟ್ಟ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನಸಿಕ ತಳಮಳಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ವರ್ಗದ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಗದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಿಂದ ರಚಿತಗೊಂಡು ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಭಾಷೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆಯಿತು ಇಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ದಲಿತರ ಭಾಷೆಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳಾದ "ದ್ಯಾವನೂರು" 'ಕುಸುಮಬಾಲೆ' ಹಾಗೂ 'ಒಡಲಾಳ' ಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಭೌಗೋಳಿಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕೇರಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಾಡುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಬವಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದು.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ದಮನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೂ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ರಂಗದಿಂದ ದೂರವಿಟ್ಟ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಡವರನ್ನಾಗಿಸಿ ಬೇಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿವೆ. ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಅವಮಾನಿತರಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ದೂರ ಉಳಿದ ದಲಿತರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅನ್ಯಾಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಎಂದಿಗೂ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ತರಲಾರವು ಎಂಬ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಕಾಣದ ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಧಕ್ಕಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೂ ಸದ್ವಿನಿಯೋಗವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದ ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತಾದರು.

ಹಣ, ಸಂಪತ್ತು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಪಾಲಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದಲಿತರು ದನಿ ಎತ್ತಿದರು. ಅಧಿಕಾರವೆಂಬುದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಂದ ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕೂಗು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರ ಕಥೆಗಳು ದಿಢೀರನೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಮುಂದಾಗದೆ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ನಗರೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬುಡುಮೇಲು ಮಾಡುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿವೆ. ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಮೇಲೂ ಈ ಆಧುನೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು.

ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ನನ್ನ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆದಕಿತ್ತು. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ದಲಿತರ ಜೀವನ, ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಸಂಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ "ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

# ಅಧ್ಯಾಯ - ೨

## ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ:

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕ ಕಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಅವರು ೧೯೪೮ ಜೂನ್ ೧೦ರಲ್ಲಿ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚಿಕ್ಕ ಕವಲಂದೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಪೊಲೀಸ್ ಕಾನ್ಸ್‌ಟೇಬಲ್ ಸಿ. ನಂಜಯ್ಯ ತಾಯಿ ನಂಜಮ್ಮ. ಇವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಚಿಕ್ಕಕವಲಂದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಹೊಮ್ಮರಗಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ದೇವನೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಪಿ.ಯು.ಸಿ, ಬಿ.ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೆಲಕಾಲ ಮೈಸೂರಿನ "ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ೧೯೭೫ ರಿಂದ ೧೯೮೯ರವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಂತರ ಸ್ವಯಂ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡೆದು, ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೆ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

- ದೇವನೂರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ಕೃತಿಗಳು :
  ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ 'ದ್ಯಾವನೂರು' (ಕಥಾ ಸಂಕಲನ ಇದರಲ್ಲಿ ಏಳು ಕಥೆಗಳಿವೆ)
- ೧೯೮೧ ರಲ್ಲಿ ಒಡಲಾಳ (ನೀಳ್ಗತೆ)
- ೧೯೮೮ ರಲ್ಲಿ ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ (ಕಾದಂಬರಿ)
- ೨೦೧೨ ರಲ್ಲಿ ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ (ಬಿಡಿ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು) ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು 'ಒಡಲಾಳ' ಕೃತಿಗೆ ೧೯೮೪ ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತದ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಪರಿಷತ್ತು ಉತ್ತಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಯೆಂದು ಗೌರವಿಸಿದೆ.
- ೧೯೯೧ ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
- ೧೯೯೫ ರಲ್ಲಿ 'ಕುಸುಮಬಾಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
- ೧೯೮೪ ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
- ೨೦೧೨ ರಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ನಾಡೋಜ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
- ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ : ೨೦೧೨ ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಬೋಧಿವೃಕ್ಷ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿ.ಎಂ. ಇನಾಂದಾರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

♦ ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ "ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ರೈಟಿಂಗ್" ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ಮೂಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ಗುಣವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವರು 'ನರ' ಎಂಬ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾಶಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಸಂಘಟನೆ ಹಾಗೂ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

♦ ಜೆ.ಪಿ. ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ

♦ ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ ಸಂಚಾಲಕ

♦ ಕನ್ನಡ ಕಾವಲು ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯ

♦ ಹಂಪಿ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸಂದರ್ಶಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು

♦ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅನುವಾದ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿ ಸದಸ್ಯ

♦ ಸರ್ವೋದಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಹಳ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು

ಸರಳ, ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದಿದ್ದು, ದಲಿತ ಪರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೭೦ರ ನಂತರದ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಲೇಖಕರಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಇವರು ದಲಿತ ಕವಿಯಂದೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

# ಅಧ್ಯಾಯ - ೩.

## ವರ್ಣ ಸಂಘರ್ಷ:

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ದಲಿತರ ಬದುಕು ಬವಣೆಗಳನ್ನೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜಾತೀಯತೆಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರಾಳ ಮುಖದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ವೇದದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಇಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯಾಗಿ ಗಿಡವಾಗಿ, ಮರವಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜಾತಿಗಳೆಂಬ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಚಾಚಿವೆ.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಮಾಜವು ಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರೂಪುಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬ ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

ಈ ಮೇಲು ಕೀಳು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳು ಸಂಪ್ರಾದಾಯಸ್ತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಇಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿದ್ದು ಮಾನವೀಯತೆ, ಐಕ್ಯತೆ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಹಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅದಃಪತನಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದೆ. ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಾಗೂ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರು ಕೀಳಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಇವೆರೆಲ್ಲರ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವ ಸ್ಥಿತಿ "ಅತಿ ಶೂದ್ರ" ಅಥವಾ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನದ್ದಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಅಸಹ್ಯ ಪಡುವ ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಅಥವಾ ದಲಿತರನ್ನು ದೂರವೇ ಇರಿಸಿದೆ.

ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ದಲಿತರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗದಂತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ ದಲಿತರನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಲಿತರನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡುತ್ತ ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ದಲಿತರು ಎಂದಿಗೂ ಸಬಲರಾಗದಂತೆ ಭೂ ಹೀನರಾಗಿ ಮತ್ತು ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಜೀತದಾಳುಗಳಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳಸ್ತರದ ಕೆಲಸಗಳಾದ ಮಲ ಹೊರುವ, ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲೆಯುವ ಹಾಗೂ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ಹೊಡೆಯುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದಲಿತರು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯ ಬೇಕು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಸವರ್ಣೀಯರ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಾರದೆಂದು ದಲಿತರನ್ನು ಸಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೂರ ಇಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಿಸಿದ ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಭೇದ ಭಾವವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ಪಶುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಸವರ್ಣೀಯರು ತಮ್ಮಂತೆ ಮನುಷ್ಯರಾದ ದಲಿತರನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅಸಹ್ಯ ಪಡುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಅಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದು, ದಲಿತರನ್ನು ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಕರುಣೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂಸಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತಲುಪಿದೆ.

ಶತ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ದಲಿತರ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸಿದ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ಇವರ ಬದುಕನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು.

ಗಂಡ ಸತ್ತು ತಿಥಿ ಮುಗಿಸಿ ತನ್ನ ತೌರಿಗೆ ಹೋದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ಆರು ವರ್ಷಗಳ

ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮಗ ಯೊಡನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಭಾವ ಬಸಪ್ಪ ಸೋಮಿ ಮತ್ತು ಮೈದುನ ಸಿದ್ದೂರನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳನ್ನು ತೀರ ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾಡನು ಅಪ್ಪ ಸತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹಟ್ಟಿ ಜೀತದಾರನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂಬ ಅಪವಾದ ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯತೆಯ ಕರಾಳ ಮುಖ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಈ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯವು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ಹಟ್ಟಿ ಜೀತದಾರನೊಂದಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಯಾಡನನ್ನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ ಮಸಿ ಬಳಿದವಳೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟಪಡದ ಬಸಪ್ಪ ಸೋಮಿ ಹಾಗೂ ಇವಳ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಹಗ್ಗ ವಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಿದ್ದೂರನ ಕೋಪ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಅವನ ಮೀಸೆ ಮತ್ತು ತುಟಿಗಳು ತಮಟೆ ಬಾರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ಪುರಾಣ ಓದುವ ಬಸಪ್ಪ ಸೋಮಿಯವರಿಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮ ಮಾಡಿದ್ದು ಘೋರ ಪಾಪವೆಂಬಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಳ ಕಂದನಾದ ಯಾಡನನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೆ ಅವಮಾನಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಜಾತಿಯ ಅಂತರವೇ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಸಹಾಯಕಳಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ಬಾಳಿನ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ಅಂಗಲಾಚುವುದು ಹಾಗೂ ಕಣ್ಣೀರುಡುತ್ತ ಗೋಳಾಡುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅಂತರ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರತೆಯ ಕರಾಳ ರೂಪಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ.

ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳ ಜಾತಿಯವರ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಆಕ್ರೋಶ ಮತ್ತು ಆವೇಶಗಳು ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಕೆಳಜಾತಿಯವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದೂರನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಎನ್ನದೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಳ್ಳು ಕಲಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಡ್ಸಿ ಒದ್ದದ್ದು ಮತ್ತು ಅವಳ ಮುಂದಲೆ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಾರು ದೂರ ಎಸೆಯುವುದು ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದು ತಂದು ಊರಾಚೆ ಇರುವ ಗೋಮಾಳದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರು ಹಾಗೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ನೆರಳು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಊರೊಳಗೆ ಬದುಕದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

---

೧. ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ, ಪುಟ–೧೧, ಅದೇ ಪುಟ – ೧೪

ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಹವಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ದೂರವಾಗಿದ್ದ ದಲಿತರಿಗೆ ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರು ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರಕುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿ ಎನ್ನುವಂತೆ ಚನ್ನನು ಬಿ.ಎ. ಓದಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದವನಾದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ರೀತಿ ಎಂದಿಗೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡದೆ ಶೋಷಣೆ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನೇ ಎಸಗುತ್ತ ಬಂದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಘರ್ಷದ ಭಾವನೆ ಇದ್ದದ್ದು ಅವನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಚನ್ನನು ಜಗಲಿಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತು ಎಡಗಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ ಮತ್ತು ಬಲಗೈಲಿ ಕತ್ತರಿ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಮೀಸೆ ಕತ್ತರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದವನು ಯಾವ ಮೀಸೆ ಬಿಡುವುದು ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಗಿರ್ಜಾಮೀಸೆ ಬಿಡುವುದು ಅವನ ಉದ್ದೇಶವಾದರು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ರೋಶ ಹಾಗೂ ಆವೇಶಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಚನ್ನನ ಬಯ್ಗುಳದ ಮಾತಾದ "ಅದರಕ್ಕನಾಕ್ಯಾಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿಗೆ ಕಣ್ಣುರಿ ಮಾಡಲು ಗಿರ್ಜಾಮೀಸೆ ಬಿಡಬೇಕು"[೧] ಎಂಬುದು ದಲಿತರನ್ನು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಾವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬಯ್ಗುಳದಿಂದಾದರೂ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಅಡಗಿರುವ ಸಂಘರ್ಷ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವಂತಿದೆ.

ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರೆಂಬೆಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇವಲ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯಾವಂತ ವರ್ಗ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಸಮಾನತೆಯ ಹೂವು ಅರಳಿಸಬೇಕು ಆದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ತಮಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅದನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಚನ್ನನನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡವರು ಚನ್ನನಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸಿದ ಗುರುಗಳಾದ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ಇವರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯ ಅರಿವಿಗಿಂತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚಾರಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರ ಹಾಕಲಾರದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೇರೂರಿರುವುದನ್ನು ಇವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ಎಂಥವರನ್ನು ಕೂಡ ಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಲೆರ ಚನ್ನನ್ನು

---

೧. ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ, ಪುಟ-೨೧

ಕೂಡ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಯೋಗ್ಯರ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದವನು ಎಂದು ಗುರುಗಳಾದ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ "ಆತ ಹೊಲಯನಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲವೆ ? ಆತ ಆ ಹೊಲ ಜಾತೀಲಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದಿತ್ತಲ್ಲವೆ ?[೧] ಎಂಬ ಅನುಕಂಪದ ಭಾವನೆ ಇತ್ತಾದರೂ ಚನ್ನನನ್ನು ಶಿಷ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರೀತಿ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಇರಾದೆ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದಿಗೂ ನಾಶಗೊಳ್ಳದೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದ ಗುರುಗಳು ಚನ್ನನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಹೊರತು ಅವನ ಜಾತಿಯನ್ನಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸವರ್ಣೀಯರ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ[೧] "ನೀನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ನನಗಂತು ಜಾತಿಬೇಧವು ಇಲ್ಲಪ್ಪ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಅಂತೇನಿಲ್ಲವೋ. ಆದರೆ ನನಗೆ ವಯಸ್ಸಾಯ್ತು ನೋಡು, ಯಥಾರ್ಥ ಈ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ತಣ್ಣೀರು ಸ್ನಾನವು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಅಲ್ಲವೇನಪ್ಪ"[೧] ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಈ ಮುಟ್ಟುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಾಣದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ವಿಷ ಬೇರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬಿತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಹಾಗೂ ದಲಿತರು ಕೂಡ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಂತೆ ಜಾತಿಭೇದವನ್ನು ಎಣಿಸಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಸಮಾಜವೆಲ್ಲವೂ ಕೊಳೆತು ಗಬ್ಬೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. "ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಪೌರ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಮ್ಯಾನ್‌ಹೋಲ್ ಡ್ರೈನೇಜ್ ಕೆಲ್ಸ ಮಾಡಲು ಕಷ್ಟಕಹಿ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಾಕ್ರಮ್ಮಾ ಕಷ್ಟಕಹಿ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳದು ಅಂತ ಅಂತ್ಕಂಡ್ರಾಯ್ತು"[೨] ಎಂಬ ಈ ಮಾತು ಅಸಹಾಯಕತೆ ಸೋಲಿನ ನಡುವೆಯೂ ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಸಮಾಜವೇ ಕೊಳಕಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಗಳು ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ "ಹೆಂಡ ದನದ ಬಾಡು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತಿಥಿ ಊಟವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗಬೇಕಿದೆ"[೨]. ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಗುವವರೆಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಕೀಳರಿಮೆ ಎಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆ.

ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಅಚಾನತ್ತಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಆ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ತಣ್ಣೀರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಸವರ್ಣೀಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿಂತಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮಗಳು ಸಾವಿತ್ರಿ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಹೊಲಯ ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ಇಡೀ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ

---

೧. ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ, ಪುಟ-೫೫, ೫೭,
೨. ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ, ಪುಟ-೧೪, ೫೧

ಸಾವಿತ್ರಿ ಮಸಿ ಬಳಿದವಳೆಂದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಭಗವತಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಜಾತಿಯ ವರ ಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಐಕ್ಯತೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ನಿಲುವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳಜಾತಿಯವರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸವರ್ಣಿಯರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡದೆ ಇರುವುದು ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತ ವರ್ಣ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರವಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನತೆ ದೊರಕಬೇಕೆಂಬ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಡಾ॥ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಸೇವಕ ಸಂಘದ ಠಕ್ಕರ್‌ಬಾಪಾ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪ್ರತದಲ್ಲಿ "ಸವರ್ಣೀಯ ಹಿಂದೂಗಳು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಸೇವಕರನ್ನಾಗಿಯಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲು ಪ್ರೇರಣ ನೀಡಿರಿ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿನಂತಿ ಯಾತನಾಮಯವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಭಾರತದ ಕಠೋರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೂ ಪ್ರಗತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಇಟ್ಟ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸವರ್ಣೀಯರ ಮನೆಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಪ್ರವೇಶ ಇಂದಿಗೂ ಕನಸಿನ ಮಾತು. ಭಾರತದ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗವಾಗುವ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ನಿರ್ಬಂಧ, ನಿಷೇಧ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ ಭೇದಗಳು ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜನಾಂಗವು ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಘನತೆಯ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅಸಹನೆ ಉಂಟಾಗಿ ಹಿಂಸೆ, ಕೊಲೆ, ಲೂಟಿ ಸ್ಫೋಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತಮಾತೆ ತನ್ನ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಶುದ್ಧಿಯಾದರೆ ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈಗ ಎಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ತೀರ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಾದರೂ ಸಿಗಬೇಕು ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ನೋವುಗಳಲ್ಲೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಜ್ಯೋತಿ ಉರಿಯುವವರೆಗೂ ಈ ವರ್ಣ ಸಂಘರ್ಷ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅಸಮಾನತೆ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ"[೧].

ಎಳನೀರು ಕಿತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನನ್ನು ಮಠದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಹೊಡೆಯುವ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಬಯ್ಗುಳದ ಮಾತುಗಳು ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

---

೧. ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ ಪುಟ-೨೭೯

ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಎಸ್ಸೆಲ್ಸಿ ಓದಿ ಬಂದ ರಾಜಪ್ಪ, ಮಾಧು, ಶಂಭು ಈ ಹುಡುಗರು ಹೊಲಾರ ಲಕುಮನೊಡನೆ ಇರುವುದು ಅವನ ಜೊತೆ ಓಡಾಡುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಆ ಊರಿನ ಪಟೇಲರ ಕಣ್ಣುರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಹೊಲಯ ಲಕುಮನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗರು ಬೆರೆಯಬಾರದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವರವರ ಅಪ್ಪಂದಿರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬೈಸಿದ್ದು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿಯತೆಯ ವಿಕಾರ ರೂಪಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಲವು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಮಾಯಕರನ್ನು ಮತ್ತು ಬಡವರನ್ನು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅನ್ಯ ಧರ್ಮದವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸವರ್ಣೀಯರು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ತಮ್ಮದೇ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಈ ನೆಲದ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ದಲಿತರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಕಿರಸ್ತಾನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನರ್ಸಮ್ಮಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಸವೆಸಿದ ರಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದ ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಕನಿಷ್ಠ ಮನೋಭಾವನೆಯು ಗೌಡರ ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಲುಗಿರುವ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಈ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈಗೆ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ನಿಜವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಜೀತದಾರರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವಂತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈ ಪಟ್ಟ ಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ರಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಪಾರೋತಿಯರ ಮಗನಾದ 'ರಾಜ' ಇವನ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಕಣ್ಣುಕುಕ್ಕಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ "ಇಸ್ಕುಲು ಬಿಟ್ಟ ತಕ್ಷಣ ಪಟೇಲ್ರ ಶಂಭಪ್ಪನು ನಿನ್ನ ರಾಜ ಅನ್ನಕ್ಕಿಲ್ಲ ಬೇಕಾದರೆ ಗೀಜ ಅಂತಿನಿ ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ವಲಾರ್ರು ಕಲಾ"[೧]

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, (ಮೂಡಲ ಸೀಮೇಲಿ ಕೊಲೆಗಿಲೆ) ಪುಟ ೪೯

ಎಂಬ ಮಾತು ದಲಿತರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲೆ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರು ಎಂದಿಗೂ ಏಳಿಗೆಯಾಗದಂತೆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ದಲಿತ ತನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ದಲಿತರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಬದುಕುವಂತಹ ಅನಿರ್ವಾಯತೆ ಎದುರಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದಲಿತನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲವಾದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವ, ಘನತೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಹೊಸ ಮೇಸ್ಟ್ರು ದಲಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನೊಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೊಸ ಮೇಸ್ಟ್ರು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿ ಮೇಸ್ಟ್ರು ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮೇಸ್ಟ್ರರ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೇಸ್ಟ್ರು ದೊಡ್ಡ ಮೇಸ್ಟ್ರರ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಲೋಟದಲ್ಲೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಎನ್ನುವುದು ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡದಂತಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಜಾತಿಯ ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಬೊಗಸೆಗೆ ನೀರು ಸುರಿಯುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಈ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಎಂದಿಗೂ ಬದಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂಬಂತೆ ಸವರ್ಣೀಯರಾಗಿದ್ದು ದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಕಾಳಜಿ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಒಂದು ವ್ರತದಂತೆ ಆಚರಿಸಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಊಟ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದ ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗಾರಾವ್‌ರವರು ಹೇಳುವ ಮಾತು. "ನನ್ನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ದಲಿತ ಜನಾಂಗದ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿ, ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಗೆ ಸೇರಿ, ನಮ್ಮೂರ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಬೇಕು. ಆಗ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಧೂಳು ನನ್ನ ತಲೆಗೆ ತಾಗಬೇಕು. ಆಗ ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ"[೧] ಎಂಬ ಮಾತು. ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರು ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಸವರ್ಣೀಯರು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ದೌರ್ಜನ್ಯ ಎಸಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ದಲಿತರು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ದೃಢ ನಿಲುವಿನಂತೆ ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಪಟ್ಟ ಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

---

೧. ಮಹಾತ್ಮರ ಗುರು ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾವ್

ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕೆಳಸ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು ಜೀತದಾಳುಗಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜೀತಪದ್ಧತಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ದಲಿತರಿಗೆ ಬದುಕೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವೆಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ದಲಿತ ಸಂಘದವರು ಸೇರಿ ಜೀತ ವಿಮೋಚನಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಚನ್ನನ ಅಪ್ಪ ಶಿವಾಚಾರದವರ ಅಂಗಡಿ ಮುಂದಕ ಬಂದಾಗ ಶಿವಾಚಾರದವರು "ಬನ್ನಿ ಬುದ್ಧ್ಯೋ" ಬನ್ ಬನ್ನಿ ಸೋಮೋ ಅಂತಂತ ತಲಗೊಂದು ಮಾತು ಎಸೀತಾ ನಗಾಡುತ್ತ ಇದ್ದದ್ದು ನಿಂ ಜಾತ್ಯವರೆಲ್ಲಾ ನಾಳಕಿಂದ್ಲಿಯ ಜೀತ ಬುಟ್‌ಬುಟ್ಟರಂತಲ್ಲಾ... ಜೀತ ಬುಟ್‌ಮ್ಯಾಲ ಹೊಲಾರನ್ನೇನ ಮಾತಾಡ್ಸಕ ಆದ್ದಯ್ಯ ಯಾನಾರೂ ನೋಡಕ್ಕ ಆದ್ದಯ್ಯ ಆಗ ಹೊಲಾರ್‍ರು ಅನ್ನ ತುಪ್ಪನಿಯಕಯ್ಯೋ ಉಣ್ಣಾದು"[೧] ಎಂಬ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾತುಗಳು ದಲಿತರು ಎಂದಿಗೂ ಜೀತ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಜೀತವನ್ನೇನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟರೆ ದಲಿತರಿಗೆ ಒಂದೊಂತ್ತಿನ ಗಂಜಿಯು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಸರಿಸಮನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ಹೋರಾಟಗಳು ಪಂಚಮರನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಯ್ಯಲಾರವು ಎಂಬಂತೆ ಇವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ "ಡಾ॥ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ 'ಮಹಾಡ್ ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ತಮಗೆ ಸಿಗುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತಾದರೂ ಇದು ವರ್ಣ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. 'ಮಹಾಡ್‌ನ ಚೌಡಾರ್ ಕೆರೆ' ಯನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಮುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಕೆರೆಯ ನೀರಿಗೆ ಗೋಮೂತ್ರ, ಗೋಮಯ, ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರ ನೀರನ್ನು ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮಹಾಡ್ ನಗರದ ವೀರೇಶ್ವರ ಮಂದಿರವನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಗಾಳಿ ಸುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹಿಂದೂ ಸವರ್ಣಿಯರ ನೂರಾರು ಗುಂಪುಗಳು ಮಾರಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲೆ ನಡೆಸಿದವು. ಹಿಂದೂ ಸವರ್ಣೀಯರ ಗುಂಪು ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನು ತರಿದು ಹಾಕಿತು, ತಲೆಗಳು ಒಡೆದವು. ಮಾಡಿದ್ದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆಸೆಲಾಯಿತು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಮಕ್ಕಳು, ವೃದ್ಧರು ಎನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಥಳಿಸಲಾಯಿತು"[೨] ಎಂದಿಗೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಸಹಿಸದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಕತ್ತಲಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಇಂದು ಕಡೆಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದಲಿತರ ರೆಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಲವಿರುವವರೆಗೂ

೧. ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ ಪುಟ-೭೭
೨. ಮಹಾಡ್ ಕೆರೆಯ ಪ್ರಸಂಗ (ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಲ್ಲಾಪ) ಬೆ.ವಿ. ಪುಟ-೨೦೧

ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗವು ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಸ್ತರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿರುವುದನ್ನು ಕುರಿಯಯ್ಯನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದ ಕುರಿಯಯ್ಯ ವಯಸ್ಸಾದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕೂ ಬವಣೆ ಪಡುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿಗುಡಿಯನ್ನೇ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೂ ಅಮಾಸನು ತರುವ ಮಠದ ಊಟವನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಇವನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಗದೆ ಅವನ ಬದುಕನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊರಕದೆ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿ ಕೂತಿರುವುದು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ ದಲಿತರ ಮುಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೇತವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಬೀರ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ತೋಟದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದದ್ದು ಒಂದೊತ್ತಿನ ಊಟದ ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಜೀತದಾರರನ್ನಾಗಿಸುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಹುನ್ನಾರವಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬದಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಬೀರನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದರೂ ಅವನ ಆಕ್ರೋಶ ಅಸಮದಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ದಮನಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಂಡಕುಡಿದು ಬೀಡಿ ಸೇದಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುವುದು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಬಡವ-ಶ್ರೀಮಂತ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಭಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಚನ್ನನ ತಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಬೊಂಬಾಯಿ ದೊರೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇರುವ ಚನ್ನನನ್ನು ನೋಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೊರೆ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ತಲೆ ಕಡೀತಾನಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಚನ್ನನ ಅಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಕ್ರೌರ್ಯ ಮತ್ತು ದಲಿತರಿಗೆ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಭಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ನೀರು, ನೆಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಸಮಾಜವು ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ಕೂಡ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಿಗಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ

ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ವಂಚಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದಂತೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಓಡಾಡುವ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ನೆರಳು ಬೀಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಪಟ್ಟ ಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿಷೇಧಿಸಿತ್ತು.

ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮನೋಭಾವ ಇಡೀ ಸಮಾಜದಿಂದಲೇ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ದೂರವಿರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಪಣತ್ತೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಗಡೂರಿನ ಶಿವಬಸಪ್ಪನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ರಾದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಗುರುಸಿದ್ದು ಹೇಳಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕಾಫಿ, ತಿಂಡಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಸಾವ್ಕಾರ ಎತ್ತಪ್ಪನವರ ದನದ ಹಟ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ "ಕಾಳಣ್ಣ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಯ್ಯನ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ದನ ಎಮ್ಮೆಗಳು ಒಂದೊಂದು ಆನೆಥರ ಹಟ್ಟಿದಪ್ಪ ಇವೆ"[೧] ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಉಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದವರ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಚತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಾಹುಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ದಲಿತರನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರಾಳ ಮುಖದ ವಿಕೃತತೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರು ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ದಲಿತರ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ನರಳುವ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವ ವಿಕಾರ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಸಹವಾಸಗಳಿಗೆ ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವಾದರೆ ಅಂತಹ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರೂಪಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣಾದ ಕುಸುಮಳ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಲೆರ ಚನ್ನನು ದೂರದ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢವಾಗಿ ಕೊಲೆಯಾಗುವುದು ದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಸಹಿಸದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ "ಮಾರಿಗುಡಿ"ಯ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ ಬೇಧವಿಲ್ಲದ ದೇವರಿಗೂ ಜಾತಿ ಬೇಧವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ದೂರವೇ ಇರಿಸಿತ್ತು.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು ಪುಟ-೯೨
೨. ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ ಪುಟ-೫೯

ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮಂತ್ರ ಘೋಷಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೇವರು ಒಲಿಯುತ್ತಾನೆಂಬ ಟೊಳ್ಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ವರ್ಗ ಹೆಂಡ, ಬಾಡು ತಿನ್ನುವ ದಲಿತರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

ಬಾಡು ತಿನ್ನಲು ಬಿಡದ ದಲಿತರು ತಮ್ಮದೇ ಹಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ದೇಗುಲಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ಗತಿಕ ದಲಿತರ ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿಯೂ ಮಾರ್ಪಾಡಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕುರಿಯಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಮಾಸನು ಈ ಮಾರಿಗುಡಿಯನ್ನು ವಾಸ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸದೆ, "ಮಾರಿಗುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದರ ಉದ್ದೇಶ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದಂತಿದೆ. ಮಾರಿಗುಡಿ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಧಾನ ರಂಗಸ್ಥಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದಲಿತರ 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರು' ಇಲ್ಲಿದೆ. ದಲಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕ ಸದಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರಿಗುಡಿಯೆಂಬ 'ಸ್ವಾಯತ್ತ ಲೋಕ'ದ ನೆರವು ಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಕುಸುಮಬಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ ಸಭೆ ಸೇರುವುದು ಮಾರಿಗುಡಿಯಲ್ಲಿ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಶುರುವಾಗುವುದು ಮಾರಿಗುಡಿಯಲ್ಲಿ. ಒಡಲಾಳದ ಗುರುಸಿದ್ದ ಸದಾ ಇರುವುದು ಮಾರಿಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ನಾಟಕದ ತಾಲೀಮಿನ ಜೊತೆಗೇ ಹೊಸ ಎಚ್ಚರವನ್ನೂ ಪಡೆದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ"[೧].

೧. ಯಾರ ಜಪ್ತಿಗೂ ಸಿಗದ ನವಿಲುಗಳು, ಪುಟ-೧೭೨

**ಹಸಿವು :**

ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವು ದಲಿತರಿಗೆ ಮೈಗಂಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತಿವೆ. ದಲಿತರು ಜೀತದಾಳುಗಳಾಗಿ ಕೂಲಿಕಾರರಾಗಿ ಉಳ್ಳವರ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿದರೂ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಪರಿತಪಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಣ, ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವು ಶ್ರೀಮಂತರು ಹಾಗೂ ಜಮೀನ್ದಾರರಲ್ಲಿ ಕ್ರೂಡಿಕೃತಗೊಂಡು ದಲಿತನನ್ನು ಮತ್ತೂ ಬಡವನನ್ನಾಗಿಸಿ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಿದೆ. ಹಾಸಿ ಹೊದ್ದ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿ ದಲಿತನದ್ದಾಗಿದೆ.

ದಲಿತರ ಜೀವನವು ಬಡತನ, ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಹಸಿವು ಇವೆಲ್ಲ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಂತೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಹಾಗೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಜೀವನ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿ ಅರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವಂತಾಗಿದೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಸಿವಿನ ಕರಾಳತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳು ತಂದೊಡ್ಡುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ವಿಶ್ಲೇಷಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಕಂಬಗಳಾಗಿ ನಿಂತ ದಲಿತರು ಮಾತ್ರ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭೂ ಹೀನರಾಗಿ ತುಂಡು ಹೊಲಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕೂಲಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಒಂದೊತ್ತಿನ ಗಂಜಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ತಣ್ಣೀರು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ದೂಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇರುವ ಅವಕಾಶಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಲಾಭವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರು ಅದಃಪತನದತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡಿದ್ದು, ದಲಿತರು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದು ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿದೆ.

ಕಡು ಬಡವರಾಗಿ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯು ಇಲ್ಲದೆ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿ ಊರಾಚೆ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಗನೊಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹಸಿವಿನಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ್ದ ರಂಗಪ್ಪನ ಜೀವನ ನೋಡಿದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಎಷ್ಟು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಡತನ ಮತ್ತು ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬದುಕನ್ನು ದುಸ್ತರತೆಯಲಿಟ್ಟು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲೇಳಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿವೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾದ ಸೂರು ಇಲ್ಲದೆ ರಂಗಪ್ಪನ ಕುಟುಂಬ ಪರಿತಪಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಬಂದರೆ "ಮಲಿಕಳಾಕ ಒಂದು ತಾವು

ಅಂತಾರು ಇರ್ಲಿ. ಹುಲ್ಲುತಂದು ಚಾವಣಿಗೆ ಹಾಕಿ ಎಂದು ಪಾರೋತಿ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ದಲಿತರ ಕಡುಬಡತನವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗನಿಗೆ ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ ಹೊಂದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ "ಭೂಮತಾಯಿ ಸೀಳುಗೊಂಡು ಒಂದ್ಸಲಕ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಳಕ ಎಲ್ಲಾನು ಹಾಕೊಂಡು ಬುಟ್ಟರ ಎಷ್ಟೊ ನೆಮ್ಮದಿ"[೧] ಎಂಬ ಇವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಹಾಗೂ ಬಡತನದ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮಗನಿಗೆ ತಂಗಳು ತಿನ್ನಿಸಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದ ಪಾರೋತಿ ಇನ್ನು ಎದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಊಟ ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ರಂಗಪ್ಪ ಏನಾದರೂ ತರಬೇಕೆಂದು ಗುಡಿಸಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಡೆದು ಬರುವಾಗ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಊಟವಿಲ್ಲದೆ ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದ ರಂಗಪ್ಪ ಲೈಟು ಕಂಬ ತಳ್ಳಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸುಸ್ತಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೀರು ಕುಡಿದು ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಗೌರವ್ವನಲ್ಲಿ ಏನಾರ ಜೋಳ ಗೀಳ ಅಂತ ಕೇಳುವುದು ದಲಿತರ ಹಸಿವಿನ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಳ್ಳವರ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಗೌರವ್ವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು "ಎಲ್ಲಿಂದ ತಾನೆ ನಾವು ತರುವ ? ನಾವೇ ಮಾನವಾಗಿ ಬದಿಕಂಡು ಹೋಗೋದು ಕಷ್ಟ ಆಗದೆ"[೨] ಎನ್ನುವುದು ಕೆಳಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಇರುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದವರ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹಸಿರು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಮೊಳಕಯ್ಯವರೆಗೂ ಬಳೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಗೌರವ್ವ ಹಾಗೂ ಒಂದೊತ್ತಿನ ಗಂಜಿ ಕಾಣದ ರಂಗಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ದಲಿತರು ಹಸಿವಿನಿಂದಲೇ ಹಾಗೂ ಉಳ್ಳವರು ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸೌದೆ ಹೊಡೆದುಕೊಡು ಎಂದಾಗ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಏನಾದರೂ ಸಿಗಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಸೌದೆ ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತನ್ನ ಮೈಯೊಳಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಯ್ಯಾರಿ ಕುಂತಾಗಲು ಇಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಬಡವನ ಜೀವನದ ಬದುಕು ಅರ್ಥವಾಗದೆ ದಲಿತನ ಹಸಿವಿನ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರ ಉಂಟಾಗದೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವ ಗೌರವ್ವ ಮತ್ತು ಅವರ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಜೀತಗಾರನ ಬದುಕು ನರಳುತ್ತಿದೆ.

ನ್ಯಾಯಗಂಬಕ್ಕೆ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಎಳನೀರನ್ನು ಕಿತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಕುಡಿಯಾಕೆ ಎಂದದ್ದು ಕೆಳವರ್ಗದವರಲ್ಲಿನ ಹಸಿವಿನ ಹಂಬಲತೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಹದಿನಾರು ಎಳನೀರನ್ನು ಕಿತ್ತ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಹೊಡೆತ ಮತ್ತು ಬೈಗುಳಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಳನೀರುಗಳನ್ನು ಕುಡಿದಾದರೂ ತನ್ನ ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶ ಅವನದ್ದಾಗಿದೆ.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, (ಮೂಡಲ ಸೀಮೇಲಿ ಕೊಲೆಗಿಲೆ) ೫೪
೨. ಅದೇ ಪುಟ – ೪೮

ದಲಿತ ಸಂಘದ ನಾಗರಾಜುನನ್ನು ಅಂಬಲಿಯೋ ತುಂಬೆಸೊಪ್ಪು ಕುಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಗಾರಸಿದ್ಮಾವ ಕರೆದಾಗ ದಲಿತರ ಮನೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಮಾಸನು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಬೇರೆಯದ್ದೇ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹಸಿವು ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಮಾಸ ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿದ್ದಾನೆ. ಕಳ್ಳತನದ ಮಾರ್ಗವಾದರೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮುಟ್ಟಿನ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಹೊರಗಡೆ ಇಟ್ಟಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ನಂಜನಗೂಡಿನ ಹೊಳೆ ತಲುಪಿ ಅಗಸನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಹಸನುಮಾಡಿ ಸಾಬರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು, ಯಾರಾದರು ಕೇಳಿದರೆ ಚರ್ಮ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇವನ ಕಾಯಕ ಜರುಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಸೀರೆ ಕದಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಮಾರಿಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿರುವ ಕುರಿಯಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಮಾಸನ ಪಾತ್ರಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ವೈರುದ್ಯಗಳಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ. ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತನ ಬದುಕು ಎಂದೂ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವು ನೀಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಗೌಡರ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸವೆಸಿ ಈಗ ವಯಸ್ಸಾದ ನಂತರ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವೆಂಬಂತೆ ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕೂ ಬವಣೆಪಡುತ್ತ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಿರುವ ಕುರಿಯಯ್ಯ ಹಾಗೂ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಆಶಾಕಿರಣವೆಂಬಂತೆ ಮುಂದೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಬದುಕು ಹಸನಾಗಿ ಹಸಿವಿನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಮಾಸ ಇಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೊತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಮಠದ ಹಿಟ್ಟನ್ನೆ ನಂಬಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದು. ಮಠದ ಬೆಲ್ಲು ಯಾವಾಗ ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು ಕಾದು ಕುಳಿತ ಅಮಾಸ ಬೆಲ್ಲು ಹೊಡೆದ ತಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತಟ್ಟೆ ಲೋಟ ತಗೊಂಡು ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಓಡುವುದು ಹಸಿವಿನ ಕ್ರೂರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದಲಿತನ ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಒರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ದಲಿತನದ್ದು ಬೇರೆಯದ್ದೆ ಆಗಿದೆ ಜೀತದಾಳಾಗಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀಮಂತರ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಸಾಗಿದೆ. ಗೌಡರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೀರ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿ ಒಂದೊತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ-೫೪

೨. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ-೪೨, ೫೦

ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಎಲ್ಲಾ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಎದುರಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ನಾಳೆಯ ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಸಾವ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಬೀರನ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಬೀರನಿಗೆ ತಿಳಿದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದು, ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಗುಣ ನಡೆತೆಗಳು ಸರಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ಮೈ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಪ್ರತಿರೋಧ ತೋರದೆ ಇದ್ದದ್ದು, ಉಳ್ಳವರ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಲಿತರು ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾಳೆಯ ಹಸಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಹಸಿವಿನ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಸಿವಿನ ಬವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೆಣಸಾಡುವ ದಲಿತ ಸಂಸಾರವಾಗಿದ್ದ ಸಾಕವ್ವನ ಮನೆ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಹಸಿವಿನ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ದಲಿತರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಹೀನ ಬದುಕು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಹಸಿವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ತುಂಡು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಾಕವ್ವನ ಕುಟುಂಬ ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಪರದಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಡತನದ ಜೀವನ ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ದುಸ್ತರತೆಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣಯ್ಯನ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಹೊದಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ "ಅವುಗಳ ಹೊದ್ದಿದ್ದ ಹೊಸ ದುಪ್ಪಟ್ಟಿ ಮೂವರನ್ನೂ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಶಕ್ತಾನುಸಾರ ಯತ್ನಿಸುವಂತಿದ್ದದ್ದು ಹಾಗೂ ಗೌರಮ್ಮ ಹಳೆ ಸೀರೆ ಹೊದ್ದು ಮಲಗಿದ್ದು"[೧] ಬಡತನವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಬೀರಿರುವ ವಿಪುಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನೆರಡು ಮಕ್ಕಳ ಹಸಿವು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗೌರಮ್ಮ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿರುವುದು ಕೂಲಿಗೆ ಯಾರಾದರು ಕರೆದರೆ ಒಂದೊತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಹಾಗೂ ಸಾಕವ್ವನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಕಾಳಕ್ಕ ತನ್ನ ಮಗ ಮೂರು ದಿನದಿಂದಲೂ ಹಸಿದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತ ಮಲಗದೆ ಮೂರು ದಿನದಿಂದಲೂ ಕೂಲಿಗೆ ಕರೆಯೋರು ಯಾರು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ "ಏನಾರು ಇದ್ದರ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೊಡಿ" ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ದಲಿತರಿಗೆ ಕೂಲಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬದುಕುವಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಊರಿನ ರೋಡು ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರು ಬಂದಾಗ "ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಯಾರು ಕೆಲ್ಸಕ್ಕೆ ಕಯ್ಯಿ ಬಾಯಿ ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ"[೨], ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಬಡವರು

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು ಪುಟ-೬೯,
೨. ಅದೇ (ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು) ಪುಟ-೩೬

ಹಾಗೂ ದಲಿತರಿಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದರೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದೆಂಬ ತುಸು ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಕಾಳಣ್ಣ ತನ್ನ ಮನೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ "ನಿಮ್ಗ ಉಣ್ಣಾಕ ಬಾನಿಂದ ಇಳ್ದು ಬಂದದಾ"[೧] ಎಂಬ ಮಾತು ಮತ್ತು ಒಳಗೆ ಬಂದ ಕಾಳಣ್ಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬೋಸೀಲಿ ಟೀ ನೀರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿ ಪುರಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅದನ್ನೇ ತಿಂದು ಒಂದೊತ್ತಿನ ಹಸಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ದಲಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುತ್ತಿನ ಅನ್ನದ ಆಹಾಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಧನಿಕರು ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿಯೇ ದಲಿತರು ಬಡವರಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಉಳಿದು ಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಸತ್ತ ದನದ ಬಾಡನ್ನು ತಿಂದು ಕೆಳವರ್ಗದವರು ತಮ್ಮ ಹಸಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎದುರಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಾಳಣ್ಣ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಇಬ್ಬರು ಸಾವ್ಕಾರ ಎತ್ತಪ್ಪನವರ ದನದ ಹಟ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾನಾಡುತ್ತ "ಅಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೊಂದು ದನ, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಆನೇಥರ ಮತ್ತು ಹಟ್ಟಿದಪ್ಪ ಇವೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಾಕವ್ವಳು ಅಂಥ ಒಂದು ಎಮ್ಮ ಸತ್ರೀಗಪ್ಪ ನಮ್ಮ ಕೇರಿ ದರಿದ್ರನಾರು ಒಂಜೆನ ಹಿಂಗ್ತದ"[೨] ಎಂಬ ಮಾತು ದನ ಎಮ್ಮೆಗಳ ಸಾಯುವಿಕೆಯಿಂದಾದರೂ ದಲಿತರು ಒಂದೊತ್ತು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದೆಂಬ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಸಾಕವ್ವಳದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ದನ ಎಮ್ಮೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಕರುಣೆಗಿಂತಲೂ ಹಸಿವಿನ ತೀವ್ರತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ದನದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವವರನ್ನು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ದನದ ಮಾಂಸ ದಲಿತರ ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಕ್ಕು, ಹೀಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಗೋಮಾಂಸ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಆಹಾರವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಜಾತಿಗೂ ಆಹಾರಕ್ಕೂ ಥಳುಕು ಹಾಕಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ"[೩]. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರವರು ಸತ್ತ ದನದ ಮಾಂಸವನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ತಿನ್ನಬಾರದು ಎಂಬ ಕರೆಕೊಟ್ಟರು ಕಾರಣ ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವವರನ್ನು ಈ ಸಮಾಜ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಅವರದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಶಿವು ಇಸ್ಕೋಲು ಮುಗಿಸಿ ಸ್ಕೂಲಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು ತಂದು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ದುಪ್ಪಿ ಕಮೀಷನರನಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ತಾನೂ ತಿಂದನು. ತಂದಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಹಸಿವನ್ನು ಕೊಂಚ ನಿವಾರಿಸಿತು.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಸವೆಸಿದರೂ ದಲಿತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಹಸಿವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ-೮೦
೨. ಅದೇ ಪುಟ-೯೨, ೩. ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ ಪುಟ-೧೦೯

ಹಸಿವಿನ ಕ್ರೂರ ಮುಖ ಏನನ್ನಾದರು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಳಣ್ಣ ಕದ್ದು ತಂದ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಮೂಟೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಸಿವನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಲು ಸಾವ್ಕಾರ ಎತ್ತಪ್ಪನವರ ಮಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಕದ್ದು ತಂದ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಮೂಟೆ ಸಾಕವ್ವನ ಕುಟುಂಬದ ಅಷ್ಟೂ ಜನರ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಸಿದೆ.

ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದರೂ ಹಸಿವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೂತು ಒಂದು ಮೂಟೆ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ತಿನ್ನುವುದು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿವಿನ ಆಹಾಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟು ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ತಿಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿವಿನ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಮೂಟೆ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿಯನ್ನು ತಿಂದದ್ದೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ನಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಿಲ್ಲವಾದರು, ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದು ದಲಿತರ ಬದುಕು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವು ಹಾಗೂ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಸಿವಿನ ತೀವ್ರತೆ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಬೀರನು ಊಟ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಸುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮೂಳೆಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿವೆ. ಹಸಿವು ಹಾಗೂ ಬಡತನದ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಡುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವಂತಹ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿದೆ. "ಊರಿನ ಸಾವ್ಕಾರ್ರು ನಿನ್ನ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರೆ ಎಂದಾಗ ಆನಂದ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೊಲ, ಮನೆ ಚಿನ್ನದಂಥ ಮಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಅಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ"[೧] ಎಂಬ ಮಾತು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಈ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಹಸನಾಗುತ್ತದೇನೋ ಎಂಬ ಕನಸು ಅಪ್ಪನದು ಇದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಮಗನಿಗೆ "ನೀನೇನೋ ಸಣ್ಣವನಲ್ಲ ನಿನಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವರು ಮೂರು ಐಕಳು" ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳು ಈ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತು ನೀಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿ, ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ದಲಿತರು ಬಡತನ ಹಾಗೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, (ದತ್ತ) ಪುಟ-೩೨

## ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ :

ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದಲೂ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಉಳ್ಳವರು ಇಲ್ಲದವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಇಂದು ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಮೂಲೆಗುಂಪನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ಎಸಗುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ.

ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿತ್ವ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರ ಶಾಹಿತ್ವಗಳು ದಲಿತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅಡಿಯಾಳಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶೋಷಿತರನ್ನು ಜೀತದಾಳಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೂ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯೂ ಸಿಗದಂತೆ ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೂ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಎಸಗುತ್ತ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಪಶುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ದೊರಕದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ದಲಿತರಿಗೆ ಮರೀಚಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇವಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರನ್ನಾಗಿಸಿದ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವುದು ಕೆಳವರ್ಗದವನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೆಂಬಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಕಲಿತರೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ವೇದ ಪುರಾಣ ಕಲಿತ ಸವರ್ಣೀಯರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರು. ಇವುಗಳು ದಲಿತನಿಗೆ ನಿಷಿದ್ಧ ಹಾಗೇನಾದರೂ ದಲಿತರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಪಠಣೆಯಾಗಿದ್ದು ತಿಳಿದರೆ ಅವನ ನಾಲಿಗೆ ಸುಡಿಸಿ ಕಿವಿಗೆ ಕಾದ ಸೀಸ ಸುರಿದು ಇನ್ನೂ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ದಲಿತನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸವರ್ಣೀಯರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿತ್ತು.

ದಲಿತರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯವು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಗುವ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿತಾದರೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಂದ ದೂರವೇ ತೆರೆಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ದಲಿತರದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಈ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಆಹಾರ, ಆರ್ಥಿಕತೆಗೂ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದು ದಲಿತರು ಸೇವಿಸುವ

ಆಹಾರದಲ್ಲೂ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮಾಡುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಮನೆ, ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ದಲಿತರ ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ದನದ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವ ವರ್ಗ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೀಳೆಂದು ಬಾವಿಸಿ ದೂರವಿರಿಸಿತ್ತು.

ಎಂದಿಗೂ ದಲಿತನಾದವನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲನಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಣ, ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪತ್ತು ಅವರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಲಿತ ಸವರ್ಣೀಯರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ದಲಿತರನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿತ್ತು. ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ದಲಿತರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದಲಿತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮೃಗೀಯ ವರ್ತನೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಭೂಹೀನರಾಗಿ ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರು ನೀಡುವ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದಲಿತರ ಜೀವನ ಇಂದಿಗೂ ಅತಂತ್ರವಾಗಿದೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಬವಣೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಪುರುಷನ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಕೆಳವರ್ಗದವನಾದ ಜೀತಗಾರನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾಡನ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮ ಅಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಗತಿಕಳಾಗಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಭಾವ ಬಸಪ್ಪ ಸೋಮಿ ಮತ್ತು ಮೈದುನ ಸಿದ್ದೂರರು ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಕನಿಷ್ಟ ಕನಿಕರವು ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದೂರನ ಕೋಪಾವೇಶಗಳು ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹರವಾಗುವ ಬಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಕರಾಳ ರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಸಿದ್ದೂರನು ತನ್ನ ಬಲಾಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿಸಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಒದ್ದದ್ದು ಮತ್ತು ಅವಳ ಮುಂದಲೆ ಹಿಡಿದು ದಾರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎಳೆದಾಡಿ ಗೋಮಾಳಕ್ಕೆ ತಂದು ಎಸೆಯುವ ಸ್ಥಿತಿ ಪುರುಷನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಅಡಿಯಾಳುಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಅಸಹಾಯಕರಾದ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಎಸಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ದಲಿತರ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳಂತೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿಯೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಕುಳಿತ ಬೀರ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ದೊರೆತದ್ದು ಮುಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಗೌಡರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ತನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ವಾಂಛೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ನಡೆಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನ ಕೊಲೆ ನಿಗೂಢವಾಗಿ ಆದದ್ದು, ದಲಿತನೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುಂದೆ ದಲಿತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ಕೊಲೆ ಮಾಡುವ ಅತಿರೇಕದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನು ಮಾಡಿದ್ದು ಅಪರಾಧವಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಪರಾಧ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಹೆಣ್ಣಾದ ಕುಸುಮಳದ್ದು ಇರುವುದು ತೋರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಶಿಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲವು ಕೇವಲ ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅಧಿಕಾರವರ್ಗ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತವರ್ಗ ಕೆಳಸಮುದಾಯವೊಂದನ್ನು ಹಾಗೂ ದಲಿತರನ್ನು ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕವ್ವನ ಮನೆ ಜಪ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಪೋಲೀಸರ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಾವ್ಕಾರ ಎತ್ತಪ್ಪನವರ ಮಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಮೂಟೆಗಳು ಕಳ್ಳತನವಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ದೂರಿನನ್ವಯ ಪೋಲೀಸರು ಸಾಕವ್ವನ ಮನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದವರು ಹೆದರಿ ಬೆವತಿದ್ದು, ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿತ್ವದ ಎದುರು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹೇಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಅಧಿಕಾರವರ್ಗ ತಳ ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್

ಮತ್ತು ದಫೇದಾರ ಇವರುಗಳ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಕತ್ತನ್ನು ಕಿರುಮನೆಯಿಂದ ಇಣುಕಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ದಫೇದಾರಿ "ನೋಡ್ರಪ್ಪ ಇಣುಕೋದ ಹೊರಕ್ಕ ಬಾರೋಲೇ ಅಂದದ್ದು ಹಾಗೂ ಕೈ ಕೋಲನ್ನು ಕಾಳಣ್ಣನ ಚೋಗದ ಕಾಲರಿಗೆ ಸಿಕ್ಸಿ ತಿರುಚಿ ಹಿಡಿತವಾಗಿ ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತ ಹಲ್ಮುಡಿ ಕಚ್ಚಿ ಮಗ ಕುಂತವ್ನೆ ಏಳಲೇ ಎಂದದ್ದು"೧ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಗೌರವ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ "ನಾವೇ ಹುಡ್ಕಿತಂದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡ್ತ್ಯ ಹರಾಜ್ ಹಾಕ್ತಿ ಏನ್ಲೇ"೧ ಎಂಬ ಮಾತು ಕಾಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಅವಮಾನದಲ್ಲ ಬೆಂದ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ದಲಿತರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅಧಿಕಾರದ ದರ್ಪದ ಎದುರು ತೃಣ ಸಮಾನವಾದಾಗ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬದುಕು ಮತ್ತೂ ಕೆಳಸ್ತರವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಸಾಕವ್ವ ದೇವ್ರ ಮನೆಗೆ ಬೂಟುಕಾಲಲ್ಲಿ ಹೋಗದು ಸರಿನಾ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತಿದಾಗ ಪೋಲೀಸಿನವನು ಸಾಕವ್ವನ ವಯಸ್ಸಿಗೂ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಡದೆ ಬಯ್ದು ಈಗ ಸುಮ್ಮನಿರದಿದ್ದರೆ 'ಬಾಯಿಗೆ ಬೂಟ ಇಡ್ತಿನಿ' ಎಂಬ ಮಾತು ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿತ್ವವು ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳ ಕ್ರೌರ್ಯ ಬಡವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹರವಾಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ದಲಿತರನ್ನು ಅಸಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಕಳೆದು ಹೋದ ಹುಂಜವನ್ನು ಹುಡಕಿಕೊಡಿ ಎಂದು ಸಾಕವ್ವಳು ಪೋಲೀಸರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಆ ಮಾತಿಗೆ ನಕ್ಕ ಪೋಲೀಸಿನವರು "ಕಳೆದು ಹೋದ ಹುಂಜ ಯಾವ ರೀತಿ ಇತ್ತು ಎಂದಾಗ ಪಂಜರ ಎತ್ತಿ ಒಂದು ದಪ್ಪನೆ ಹುಂಜನ ತೋರಿಸಿ 'ಅದೂನು ಇದ್ರ ಜೊತೇದೆ ಬುದ್ಧಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಬೇಷ್ ಚನ್ನಾಗಿದೆ ಮುದ್ಕಿ ಎಂದು ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿದ್ದ ಹುಂಜವನ್ನು ಕಂಡ ಪೇದೆಗಳು "ಇದನ್ನು ಅದ ಹುಡುಕ್ಕೊಂಡು ಬರಾಕೆ ಕಳಿಸ್ತೀವಿ"೨ ಎಂದು ಅದರ ಕಾಲಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಬಿಗಿದು ಜೀಪಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಧೂಳೆಬ್ಬಿಸಿ ಹೋಗುವ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಸಾಕವ್ವಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಬಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಸಾವ್ಕಾರ ಎತ್ತಪ್ಪನವರಿಗೆ ಪೋಲೀಸಿನವರು 'ಸೆಲೂಟ್' ಹೊಡೆಯುವುದು ದಲಿತರ ಬದುಕು ಎಂದೂ ಈ ವರ್ಗಗಳ ದಬ್ಬಳಿಕೆಯ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಕೇತದಂತಿದೆ.

ಅಧಿಕಾರದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಪ್ರತೀಕವೆಂಬಂತೆ ಸಾಕವ್ವನ ಮನೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ – ೧೦೧, ೧೦೩
೨. ಅದೇ ಪುಟ – ೧೧೪

ಎಸೆದು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಪುಟಗೌರಿ ಬರೆದಿದ್ದ ನವಿಲು ಚಿತ್ರ ಮಾತ್ರ ಯಾರ ಜಪ್ತಿಗೂ ಸಿಗದೆ ದಲಿತರ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಪುಟಗೌರಿಯನ್ನು ಕರೆದ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ತನ್ನ ರೂಲು ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಅವಳ ಗಲ್ಲ ಸವರುತ್ತ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಘನತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಇವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಎದುರು ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುವುದು ದಲಿತರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೂರು ದಿನದಿಂದಲೂ ತುತ್ತು ಅನ್ನ ಕಾಣದೆ ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದ ರಂಗಪ್ಪ ಏನಾರು ಜೋಳ-ಗೀಳ ಸಿಕ್ಕೀತು ಎಂದು ಗೌಡರ ಮನೆ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಗೌರಮ್ಮ ಏನೂ ಕೊಡದೆ ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಅವನಿಂದ ಸೌದೆ ಸೀಳಿಸುವುದು ಉಳ್ಳವರ ದರ್ಪ ಇಲ್ಲದವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಯಾವ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಊರಿನ ರೋಡು ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರು ಬಂದಾಗ ಪಟೇಲರ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಲವು ಯುವಕರು ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ಪರಮಾವಧಿಯಂತೆ ಟಾರು ಡ್ರಮ್ಮುಗಳು ಊರಾಚೆ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು. ರಂಗಪ್ಪನ ಹೈದನು ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಟಾರಿನ ನಡುವೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ವಿರುದ್ಧ ಯಾರೇ ದನಿ ಎತ್ತಿದರೂ ಮುಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿತ್ತು.

ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ದಲಿತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂಗೈ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಯಾವುದೇ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕೇಳದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿತ್ತು. ದಲಿತರೆಂದರೆ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದಲೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೆ ಬಂದಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ದಲಿತನಾದವನು ತಮ್ಮ ವರ್ಗದ ಸಮಾನತೆಗೆ ಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಸ್ತರು ಕತೆಯಲ್ಲಿನ ತರುಣ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ತಳಮಳ ಗೌಡರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ದಲಿತನನ್ನು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬದುಕಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಹುಡುಗ ತನ್ನ ಮನೆ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ-೧೦
ಅದೇ ಪುಟ - ೪೪

ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರಾಳ ಕೈಗಳು ಯಾವೆಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉಪಟಳ ಸಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹುಡುಗ ಕೆಲಸ ತೊರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ ಇದು ಗೌಡರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೀನಾಮಾನವಾಗಿ ಅಂದದ್ದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ತೋರಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಏನೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳು, ಶೋಷಣೆ ಹಾಗು ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ದಲಿತನಾದವನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂಬ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗೌಡರು ಚಾರಮಾರ ಅಂದರು ಎಂದು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಅಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಗೌಡರು ಏನೆಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಬಹುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಗೌಡರ ದಬ್ಬಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ "ಹುಡ್ಗ ಯೋಗ್ಯ ಅಂತ ಸಾವಿರ್ದವರ್ಗೂ ಸಾಲಕೊಟ್ಟೆ. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಾಲ್ಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೆಲ್ಸ ಕೊಡ್ಸಿದವ ನಾನು ಇವ್ನೆ ಈಗ ಎಷ್ಟರವನು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ತಕ್ಕೊ ಅಸ್ಲು ಬಡ್ಡಿ ಜೊತ್ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಹಟ್ಟಿ ಬಾಗ್ಲು ಮೆಟ್ಟೋದಕ್ಕೆ ಹೇಳು ಇಲ್ಲಂದ್ರೆ ಹೊಲ ಅಂಗೈಯಗ್ಲ ಉಳಿಯಾಕಿಲ್ಲ ನೋಡು"೧ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ದಲಿತರನ್ನು ಮತ್ತು ಬಡವರನ್ನು ಅವರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ದಲಿತರನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

"ಇಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾ" ಎಂದು ಹೇಳುವ ತಾಯಿಯ ಮಾತುಗಳು ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವುದಲ್ಲದೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ಬದುಕು ನಾಶವಾಗುವ ಆತಂಕವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಒಂದು ಹಲ್ಲಿಗೆ ಗೌಡನ ಎರಡು ಹಲ್ಲು" ಎಂಬ ಲೇಖನ ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗುಮಾಸ್ತನ ಬೇಜವಬ್ದಾರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕುಪಿತಗೊಂಡ ಗೌಡ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅವನ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಒಂದು ಹಲ್ಲಿನ ಉದುರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಗೌಡನ ಎರಡು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೇಡಿನ ರೂಪವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಂದು ನೋವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಗುಮಾಸ್ತನು ಗ್ರಾಚುಯಿಟಿ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಚಹರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಹಲ್ಲುಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಇತರ ಕಥೆಗಳು, (ಗ್ರಸ್ತರು) ಪುಟ – ೧೦

ಚಹರೆ ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ತನ್ನ ನಿವೃತ್ತಿ ಗ್ರಾಚುಯಿಟಿ ಪೆನ್ಸನ್ ಪಡೆಯಲು ಬಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಹಾಲಿ ಹಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ದಾಖಲೆಗೆ ತಾಳೆಯಾಗದೆ ಪೆನ್ಷನನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅಧಿಕಾರಿಯು ನಿವೃತ್ತಿ ಪೆನ್ಷನ್ ಹಣ ಪಡೆಯಲು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಒಂದು ಹಲ್ಲು ತಮಗಿಂತ ಕೆಳವರ್ಗದವನಾದ ಗೌಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಎರಡು ಹಲ್ಲಿಗೆ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಇಟ್ಟಿತ್ತು"[೨]. ಇಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಶೂದ್ರರ ಮೇಲೆ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ದಲಿತರ ನೆರಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕುದಿಯುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತಪ್ಪುಗಳು ಕೆಳಜಾತಿಯವರದ್ದು ಸಿಕ್ಕರೆ ತಮ್ಮ ಅಷ್ಟೂ ರೋಷ ಕೋಪಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಅಸಹನೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳಜಾತಿಯವನಾದ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಎಳನೀರು ಕಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನಾಗಿಸಿ ಮಠದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯುವುದು ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಇರುವ ಸಿಟ್ಟಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರಂತೆ ಹೊಡೆಯುವುದು ಹಾಗೂ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಟ್ಟ ಬೈಗುಳವನ್ನು ಬಯ್ಯುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮನಸ್ಥಿತಿ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನನ್ನು ಅಲ್ಲೆ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವನು ಬೈಯ್ಯುವ ಮಾತದ "ನಿಮ್ಮೌನ ಜಾತಿನ ಕೆಯ್ಯ, ಹದನಾರ ಕಿತ್ತರುಡ ಕುಡಿಯಾಕ? ಅದೂ ಹದ್ನಾರ ಎಂಬ ಮಾತು ಹಾಗೂ ತೋಟದವನು "ಅಯ್ ನಂ ತೋಟ್ದ ಎಳ್ನೀರು ಯಾರ್‍ಗಯ್ಯ ಇರದು ಇವ್ನಗ ಕುಡಿಯಾಕಕನ ನಾವು ತೋಟ ಮಾಡಿರದು ಅದ್ಯಾಕ ಹೇಳು ಇವರವ್ವಗ ಮಿಂಡ ನಾನ್ನು ಅದ್ಕ"[೧] ಎಂಬ ಹೀನ ಬೈಯ್ಗುಳ ಬೈದದ್ದು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತೀರ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ದಲಿತರು ಇರುವುದು ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹೊಡೆತ ಬೈಗುಳಗಳನ್ನೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಿನ ದೂಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರದ್ದಾಗಿದೆ.

ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಬೆನ್ನಿಗಂಟಿ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಹನದ ಕಥೆಯ ನಾಯಕನು ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿದ್ದಾನೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದರ್ವವರ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಳ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲವಾದಾಗ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ತಾನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವಳಾದ ಕಮಲಿಯನ್ನು ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತನ್ನ

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ – ೪೫
೨. ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ, ಪುಟ – ೫೮

ಅಜ್ಜಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿದ್ದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಅಜ್ಜಿ ಸತ್ತಾಗ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಪಡಿಸಿದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಬೆಂಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಊರಿಗೆ ಬಂದವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕುಲಸ್ತರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮಾಡುವುದು. ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ನಾಯಕ ಮದುವೆಯಾಗಿರುವುದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪೆಂದು "ಊರ ಮಾನ ತೆಗೆದವ, ವಿಷದ ಹಾವಾ ಎಲ್ಲಾರು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಂಟಾ"[೧] ಅಂತ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದಾಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಅಲ್ಲೆ ಇದ್ದ ಸೌದೆ ಗಳುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಸುಟ್ಟು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಎಂದೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೂ ಬದುಕುಳಿಯಲು ಬಿಡದೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಎಸಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಒಂದು ದಹನದ ಕಥೆ), ಪುಟ–೨೪

## ತಿರಸ್ಕಾರ:

ಸಮಾಜದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಮರು ಸವರ್ಣೀಯರಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಗೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ಅವಮಾನ ಹಾಗೂ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಬದುಕುಳಿಯಲು ಇಂದು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಹೇರಿದ್ದ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಧೃಡ ನಿಲುವುಗಳು ಇಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಹಿಳೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಕೇವಲ ಪುರುಷನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಜ್ಞಾತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಿಳೆ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದ ಈ ಪುರುಷ ಶಾಹಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಂಡ ಉನ್ನತ ವರ್ಗ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಪಂಚಮರಿಗೆ ದೊರಕದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹಾಗೂ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವದಿಂದಲೇ ಬಂದಿದೆ. ತಳಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಿಗದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೂರವೇ ಇರಿಸಿದೆ. ದಲಿತರಿಗೆ ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬೇಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಪಂಚಮರನ್ನು ತಲೆ ಎತ್ತದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಈಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಬಂದೊದಗಿದೆ. ದಲಿತರನ್ನು ತಮ್ಮಂತೆ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನೋಡಲು ಇಚ್ಛೆಪಡದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಕೈ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಹೇರುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ.

ಬಡತನ ಹಾಗೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸೊರಗಿದ್ದ ರಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಜೋಳ ಬೇಡುವಾಗ ಗೌಡರ ಗೌರಮ್ಮನ ವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ರಂಗಪ್ಪನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ ಸೌದೆ ಹೊಡೆಯಲು ಹೇಳುವುದು, ಮೂರು ದಿನದಿಂದಲೂ ಅನ್ನ ಕಾಣದ ರಂಗಪ್ಪ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಆಕಾಶ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಂತಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕೈಯೂರಿ ಕುಳಿತ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಸೀಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಕರುಣೆ ಬಾರದೆ ತನ್ನ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದಳೇ ವಿನಃ ರಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಬರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಮೇಲಿನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರೂಪಗಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಸಮಾಜದ ವಿಕೃತ ರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೂ ದಲಿತರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಭಿಸಿರುವ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಆಚಾರವಂತಿಕೆಗಳು ಅಡ್ಡಬರುತ್ತವೆ.

ಸವರ್ಣೀಯರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಸಮರ್ಥರಾದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಾವುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ದಲಿತರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೋಲೇರ ಚನ್ನನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹಾಗೂ ಅವನಿಂದ ಬಸ್ಸು ಚಾರ್ಜ್‌ಗೆ ಹಣವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಆಚಾರವಂತರಾದ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ಚನ್ನನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ತಯಾರಿಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚಾರ ಮಡಿವಂತಿಕೆಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ಅನುಸರಿಸುವ ಅವರ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ಚನ್ನನಿಗೆ ನನಗಂತು 'ಜಾತಿಭೇದವು ಇಲ್ಲಪ್ಪ' ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ತೋರ್ಪಡಿಕೆಯಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವರ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸವರ್ಣೀಯರಿಗಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಕೀಳರಿಮೆ ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು "ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಅಂತೇನಿಲ್ಲವೋ. ಈ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ತಣ್ಣೀರು ಸ್ನಾನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಅಲ್ಲವೇನಪ್ಪ"[೨] ಎನ್ನುವುದು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಗುಣ ಹೋಗದೇ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ – ೫೫
೨. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ–೫೭

ದಲಿತರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ರೂಪಿಸಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ದಲಿತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಲೈಟು ಕಂಬ ತಳ್ಳಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಬಂದ ರಂಗಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮೇಸ್ತ್ರರ ಬಳಿ ನೀರು ಕೇಳಿದಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮೇಸ್ತ್ರರ ಮಗಳು ಶಾರದ ನೀರು ತಂದು ರಂಗಪ್ಪನ ಬೊಗಸೆಗೆ ಸುರಿಯುವುದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಸೇರಿಸದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ತಾವು ಬಳಸುವ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದಷ್ಟು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇದೇ ರೀತಿ ತಗಡೂರಿನ ಶಿವಬಸಪ್ಪನ ಹೋಟೆಲು ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ದೋಸ, ಟೀ ಕೊಡದೆ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಈ ಜಾತೀಯತೆಯು ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕೃತ ಸಮುದಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವನೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯಲಾರದ ಅಸಾಧ್ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಜೀತ ವಿಮೋಚನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಊರಲೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಲು ಮುಂದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ದಲಿತರನ್ನು ನರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು "ಒಂದು ಸಾರಿ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಾಡುವಾಗ ಗುಳ್ಳೆ ನರಿಯು ನನಗೂನು ಲಿಂಗ ಕಟ್ಟಿ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಎಲ್ಲಾರು ನಗಾಡುತ್ತ ನೀನು ಬಾಡು ಬಳ್ಳಿ ನಳ್ಳಿಗಿಳ್ಳಿ ತಿನ್ನುವ್ನು ನಿಂಗ್ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಅಂದ್ರು, ಕೇಳದೆ, ಅದ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂಬುದ ಬುಟ್‌ಬುಡ್ತಿನಿಕನ ಕಟ್ಟೀ ಲಿಂಗಾ ಅಂತ ಆಣೆ ಬಾಸೆ ಮಾಡಿ ಲಿಂಗಾಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ದೇವೇಂದ್ರನು ಇದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಳೆ ಬರ್ಸಿ ನಳ್ಳಿಗಳು ಓಡಾಡ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನರಿಯು ತನ್ನ ಹಿಂದಣ ಬುದ್ಧಿ ಬಿಡದೆ ಲಿಂಗವ ತಗ್ದು ಕಳ್ಳಿ ಬೇಲಿಗೆ ನೇತಾಕಿ ನಳ್ಳಿಮೂಳೆ ತಿಂತಾ ಇಂತ್ತಂತೆ"[೧] ಎಂಬ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾತುಗಳು ದಲಿತರು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ಮತ್ತೆ ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಜೀತಕ್ಕೆ ಬರಲೇಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬದುಕಕ್ಕಾಗಲ್ಲ ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋರಾಟವೆಲ್ಲ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂತಿತ್ತು.

ದಲಿತರಿಗೆ ಕವಡೆ ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆ ಕೊಡದ ಉನ್ನತ ವರ್ಗವು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೆತ್ನಿಸಿದ್ದು, ದಲಿತರನ್ನು ಬಲಿಪಶುಗಳಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಸಾಪ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಭೋಗದ ಆಸೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಬೀರನು ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಕನಿಷ್ಠ ಅಂಜಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ತಮ್ಮ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿರುವುದು ಇವರು ತಮ್ಮೆದುರು ನಿಂತು ಮಾತಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ-೭೮

ಎಂಬುದು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಮೈ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದವಳಂತೆ ಎದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಡುಗುತ್ತ "ಬೀರ ಮಲಗವನೆ ಎಂದಾಗ ನಗುತ್ತ ಕುಡಿದು ಬಿದ್ದೈತೆ"[೧] ಎಂದ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನಿಗೆ ದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಗೂ ತಿರಸ್ಕಾರಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದಲಿತರು ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಾದರು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ನಂತರ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಲು ಬಂದವನಿಗೆ ಊರಿನ ಕುಲಸ್ತರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಊರೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂಬ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಈ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಎಂದೂ ಬದಲಾಗದೆ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಚಾರಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನು ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬದುಕು ಕೇವಲ ಅವಮಾನ, ನೋವು ಹಾಗೂ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗದೆ ಬಡತನ, ಹಸಿವು ಮತ್ತು ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬದಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನಾಗಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅಸಹ್ಯಪಡುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಅರಸಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ನಿರ್ಧಾರ ಜಾತಿಯ ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕೃತಗೊಂಡ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತು ತಿಳಿಯುವಂತಾದರು. ಕಾಲಾನು ಕಾಲದಿಂದ ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪಂಚಮರು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ನಡೆಸಿದ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೀಳಾಗಿ ಕಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ದೋರಣೆಯನ್ನು ದಲಿತರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಅಸಮಾನತೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿ ಬದಲಾದವು.

ಬಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಚನ್ನನು ತನಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ ಗುರುಗಳಾದ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ನಿಂತಿರುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಹಿಂಜರಿದದ್ದು,

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಮಾರಿಕೊಂಡವರು), ಪುಟ-೦೭

ಚನ್ನನಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಲಿತು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಜಾತಿಭೇದದಿಂದ ಹತ್ತಿರ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದ ಸವರ್ಣೀಯರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಇದ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆ ಗುರುವಾದರೂ ಆಚಾರ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

"ಗ್ರಸ್ತರು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಬದುಕಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾಯಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಪ್ರಗತಿಪರ ಆಲೋಚನೆ, ಆದರ್ಶಗುಣ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ. ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗಳಿಂದ ಬಂಡಾಯವೆದ್ದು ಊರಿನ ಗೌಡರು ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಸಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲುಹಾಕಿ ಧರ್ಮ, ಮಠ, ಮಂದಿರಗಳೆಲ್ಲ ಸೋಗು ಎಂದು ಭಾಷಣಬಿಗಿದು ಕೆಲಸಬಿಟ್ಟು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ"[೧]. ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ದೇವರು ಹಾಗೂ ಆಚಾರಗಳಿಂದ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಳಸಮುದಾಯವನ್ನು ದೂರ ಇರಿಸಿದ್ದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ನಾಯಕನಿಗೆ ಅಸಹನೆ ಹಾಗೂ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವನೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಉಳ್ಳವರ ವಿರುದ್ಧ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಮಾತನಾಡದ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹುಡುಗನು ಕೊಡಿಸಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಗೌಡರು ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲವನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಮೇತ ತೀರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ತರುಣನಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು, ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಬಿಡದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. "ಈಗೆಲ್ಲಿಂದ ತರ್ಲಿ ಕೆಲ್ಸ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದು ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ" ಎಂದದ್ದು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ರೋಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಉಳ್ಳವರ ಎದುರು ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಿತ್ತು.

ಒಡಲಾಳದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಕವ್ವಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ಕಳೆದು ಹೋದ ಹುಂಜಕ್ಕಾಗಿ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನದೆ, ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನದೆ ಊರಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕುತ್ತ ಗೋಳಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣೆರೆಚುತ್ತ ಶಾಪ ಹಾಕುವುದೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿ ವಿನೋದದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವಳ ಮಾನಸಿಕ ತಳಮಳಗಳು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ತೊಳಲಾಟಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಡತನ, ಹಸಿವುಗಳ ಕ್ರೂರತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜಾತಿಭೇದವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

---

೧. ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-೨೨೦

ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಜೀವನ ನರಳಾಟ ಹಾಗೂ ಗೋಳಾಟದಲ್ಲೆ ಇದ್ದು, ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಸಾಕವ್ವಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿಬಹುದು. ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಶಿವೂನ ಬಳಿ ಯಮಧರ್ಮರಾಯನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವಾಗ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಗೆ "ನಿನ್ನ ಅವ್ರು ಎಳ್ಕೊಂಡೋದ್ರ ಅಂದಾಗ ಸಾಕವ್ವ ಅಯ್ ತಗತಗಾ... ನನ್ಯಾಕ ಎಳ್ಕಂಡುವೋದೀರಿ ಮೂದೇವ್ಗಳ ನಾನೇ ಬತ್ತೀನಿ ನಡೀರಿ ಅಂತೀನಿ ಅಮೇಲ ಅವರ್ಗಿಂತ ಮೋದ್ಲು ನಾನೀಯ ಯಮಧರ್ಮರಾಜ್ನ ತವುಕ ವೋಯ್ತಿನಿ"೧ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ದಲಿತರನ್ನು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬದುಕಲು ಬಿಡದೆ ಯಾವುದೇ ಹಕ್ಕು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವುದು ಹಾಗೂ ಅಸಮಾನತೆ, ಕೀಳರಿಮೆಯಿಂದ ಅವಮಾನದಿಂದಲೇ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಬಂದಂತಹ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಈ ಲೋಕದ ಅವಮಾನದ ಬಾಳಿಗಿಂತ ಯಮಲೋಕದ ಬಾಳು ಕಷ್ಟ ಆಗಲಾರದು ಎಂಬಂತೆ "ನರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪಟ್ಟಂತೆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆ ಸೀಕ್ಸ ಎಲ್ಲಾದ್ದು ತಗಾ"೧ ಎಂಬ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಮಾತುಗಳು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ನರಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನರಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಎದುರಾದರೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಅವಮಾನದಿಂದಲೇ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕವ್ವನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಶಾಹಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಪುರುಷನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಭೋಗವಸ್ತುವಂತೆ ಮಡಿಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡುತ್ತ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ, ಶೀಲ, ಗುರುಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ವಿಧೇಯತೆ. ವಿನಯಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹೆಣ್ಣು ಕನಿಷ್ಟ ಎಂಬ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಲದಿಂದ ಬಿತ್ತುತ್ತಾ ಬಂದ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ದೂರ ಇರಿಸಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕೃತಗೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಿಳೆ ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ದನಿ ಎತ್ತುವಂತಾದಳು.

ಪುರುಷಶಾಹಿತ್ವದ ತಿರಸ್ಕೃತ ಮನೋಭಾವಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ತಳ್ಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ಹಟ್ಟಿ ಜೀತದಾರನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ತಿರಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದ ಕುಸುಮಾಳ ಗಂಡ ಕೂಸು ಕಪ್ಪಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕುಸುಮಾಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋದದ್ದು ಹಾಗೂ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು – ೮೬

ಬೇಡವಾದಾಗ ಅವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗೌರಮ್ಮಳು ಗಂಡನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಗೊಂಡು ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ ಕೂಲಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು. ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ರೂಪಿಸಿದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಹಾಗೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೆಣ್ಣಾದವಳಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪುರುಷನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಮೀರದೆ ತನ್ನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿರುವುದನ್ನು ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೆಣ್ಣಾದವಳು ಅಕ್ರಮ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಘೋರ ಅಪರಾಧವೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡದೆ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿಸಿದೆ. ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾದವಳು ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತರೂ ಹಟ್ಟಿ ಜೀತಗಾರನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಂಪ್ರಾದಾಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರದಂತಿದ್ದು, ಗಂಡ ಸತ್ತ ಹೆಣ್ಣು ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿ ಪರ ಪುರುಷರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದೆ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ವ್ರತದಂತೆ ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳ ತೀರ್ಮಾನ ಹೆಣ್ಣಾದವಳು ತನ್ನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರು ಕೈಗೊಳ್ಳದ ತೀರ್ಮಾನದಂತೆ ಗಂಡ ಸತ್ತ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮಗನಾದ ಯಾಡನನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರಾದಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಿದೆ.

ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನಿದ್ದರೂ ಅವನೊಟ್ಟಿಗೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಚಾರವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕುಸುಮ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಮೀರಿದ್ದಾಳೆ. ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಗುವಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೆಣ್ಣಿನ

ಮೇಲೆ ಹೇರಿರುವ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಳು ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನೊಡನೆ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳು ಮದುವೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಇಂತಹದು ನಡೆಯದಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಇಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾದವಳು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವದ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮಗಳು ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ಆಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ಹೊಲೆಯ ಜಾತಿಯವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಹವಾಸವೇ ಬೇಡವೆಂದು ದೂರದ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದು ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಒಂದು ದಹನದ ಕಥೆ'ಯಲ್ಲಿನ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಹೆಣ್ಣಾದ ಕಮಲಿಯು ಕುಲಕ್ಕಿಂತ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರೊಡೆದ ಪ್ರೇಮವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೆಳಜಾತಿಯವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದು ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾದವಳಿಗೆ ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಸಮಾನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರವಂತಿಕೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿದ್ದು, ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಪಾತ್ರಗಳು ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

## ಪ್ರತಿಭಟನೆ :

'ದಮನವಿರುವಲ್ಲಿ ದಂಗೆಯಿರುತ್ತದೆ' ಶತ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ದಮನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನವು ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿತು. ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿತ್ವಗಳೊಳಗೆ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ಕಾಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ದಲಿತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಸಿಗದಂತೆ ದಲಿತರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದಲಿತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರ ಇರಿಸಿತ್ತು.

ಕೊರಳಿಗೆ ಕುಡಿಕೆ ಕಾಲಿಗೆ ಪೊರಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಊರೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾದಂತಹ ಹೀನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ತಂದೊಡ್ಡಿದ್ದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳಿಂದ ವಂಚಿಸಿ ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗುಲಾಮರಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ದೂರವಿರಿಸಿದ್ದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಜಾತೀಯತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಪಂಚಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿಳಿಸಿದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಪಶುಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿಷ ಬೀಜವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಂಚಮರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಎಸಗುತ್ತ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ದಲಿತರು ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕೂ ಪರದಾಡುತ್ತ ಉಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಕೈ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ದಾಸ್ಯ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿಸಿ ದಲಿತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೇಲ್ವರ್ಗವು ತಮ್ಮ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಳ್ಳವರ

ಮನೆಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕತ್ತಲಲ್ಲೆ ಬದುಕಿಸುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಈ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆ ತಲುಪಿಸಿತ್ತು.

ದಲಿತರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಕ್ಕು, ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಇವೆಲ್ಲವು ಕೇವಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದವು ಎಂಬಂತೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ಕಾಲಾನು ಕಾಲಕ್ಕೂ ದಲಿತರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ವಂಚಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ನೈಜ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತೆರದಿಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಭಯದಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಈ ಚತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದೂರವಿರಿಸಿತ್ತು. ದಲಿತರಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ವೇದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಮತ್ತು ಓದುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿತ್ತು.

ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಗಳ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲವನ್ನು ಅರಿತ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವು ತಮ್ಮ ಸೊರಗಿದ್ದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಸಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿತು.

ನರಳಿದ್ದ ಸಮುದಾಯದ ದನಿಯಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನವು ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತಾದರೂ ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಮುಂದೆ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಲು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಆಶಾಕಿರಣವೆಂಬಂತೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕವು ದಲಿತರ ಕೆಲವು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿತು.

ಉಳ್ಳವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಬದಲಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಲಿತರು ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಲವು ದಲಿತ ಕವಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಬವಣೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೇ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದರು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ನಿಜವಾದ ಪಾಡನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿದರು. ಇದು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಈಗೆ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ದಲಿತ ಕವಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ದಲಿತರ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಿ, ನೊಂದು ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸಿದ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಸ್ಥಿತಿ

ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಉಪಟಳವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ದನಿಯಾಗಿ ನಿಂತರು.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರಾಳ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ದಲಿತವರ್ಗ ತಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾದ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ವಸತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದ ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವಂತಾದರು.

ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಿಂದಲೇ ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಾಗ ಹಲವು ದಲಿತ ಸಂಘಟನೆಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿದವು. ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಜೀತಪದ್ಧತಿಗಳ ಕೆಸರಿನಲ್ಲೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಳ ಸಮುದಾಯದವರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯು ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿತು.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ಬದುಕುಳಿಯಲು ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೈತಿಕ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಇವರ ಕತೆಗಳು ವಸ್ತು, ಭಾಷೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ಧಾಟಿಯವು ಎನ್ನಿಸಿದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದ ದಲಿತರು ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಅವಮಾನದಿಂದಲೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

"ದಿಕ್ಕು ದೆಸೆ ಕಾಣದೆ ಗಂಟುಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಿಡಿಗಾಸಿಲ್ಲದೆ ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಹಿಂದಲ ಡಬ್ಬೀಲಿ ಕೂತು ಮೈಸೂರು ತಲುಪಿ ಏನು ತೋಚದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಬೀರ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಕಡೆ ಹೋಗಲು ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಕೂತು ಟಿಕೇಟು ಕೇಳಲು ಬಂದವರ ಕೈಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಫಜೀತಿ ಪಡುವಾಗ ಗೌಡರು ಸಿಕ್ಕಿ ತಮ್ಮ ತೋಟದ ಕೆಲಸ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಿ"[೧] ಎಂದಾಗ ಇವರಿಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಾರಿಯಾಯಿತು, ಆದರೆ ಮಾರಿಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಾವ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಕಾಮದಾಸೆಯಲ್ಲಿ ನಲುಗುವಂತಾಯಿತು. ಬೀರನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಹಾಗೂ ಗೌಡರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿದಾಗ ಬೀರನು ನೇರವಾಗಿ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಮಾರಿಕೊಂಡವರು) ಪುಟ-೧

ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ದನಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದ್ದು, ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ವಿರುದ್ಧ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಹೆಂಡ ಕುಡಿದಾಗ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಆಕ್ರೋಶದ ಮಾತುಗಳು ದಲಿತರ ಒಡಲಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರಾಪಿನ ಎರಡು ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಬೀರನು ಹಿಟ್ಟನೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ "ಈವೊತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ ಇರೋ ಅಷ್ಟು ಕುಡುದು ತಿಂದು ನಿನ್ನ ಸುಲಿದು ಬಿಡಬೇಕು ಅಂತ"[೧] ಅಂದದ್ದು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಸಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯು ಕೆಳವರ್ಗದವನಿಗೆ ಇರುವ ಅವೇಶವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಲಿ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಬೀರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಮೇಲಿರುವ ಅಷ್ಟೂ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬೈಯುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದಲಿತರ ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ರೂಪ ತಾಳಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಹೋರಾಟದ ಕಿಚ್ಚು ಭುಗಿಲೆದ್ದಾಗ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ದಮನದಲ್ಲಿರುವ ಬದುಕು ಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ "ಪಟೇಲರ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಚಲ್ಲಣ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದವನು ತನ್ನ ಲಚಮಿಯನ್ನು ಕೆಣಕಿದನಂತೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಬೀರನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಜಗಲಿಮ್ಯಾಗ ಕಾಲಮ್ಯಾಲ ಕಾಲ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತದ್ದವನ ಕತ್ತಿನ ಪಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದು ನಿನ್ನ ಸಾವ್ಕಾರಿಕೆ ಇದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ಲ ನಂಗೂ ವಸಿ ತೋರಿಸೋಕೆ ಬತ್ತೀಯ"[೨] ಎಂದು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದ ಬೀರನ ನಡವಳಿಕೆ ನೋಡಿದರೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತಾದದ್ದನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಸೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆದ ಉಳ್ಳವರು ತಾವು ಏನೇ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಎಸಗಿದರೂ ತಳ ಸಮುದಾಯದವರು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದೃಢ ನಿಲುವಿನಿಂದ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಉಳ್ಳವರ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ದಲಿತರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ದನಿ ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಮನೆ, ರಗ್ಗು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾವ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಬೀರನು ತನ್ನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. "ಅವ ನಿನ್ನ ಮಿಂಡ್ಗಾರ ಅಲ್ವ ಗತಿ ಕಾಣೆಸ್ತೀನಿ ಬಳ್ಗಾಗಲಿ ನೀನೂ ಇಲ್ಲ ಅವ್ನೂ ಇಲ್ಲ ಬಾವಿಗೆ ತರದ್ ತರದ್ ಹಾಕ್ತಿನಿ"[೧] ಎಂಬ ಬೀರನ ಆಕ್ರೋಶದ ಧ್ವನಿ ಸಾವ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಮೇಲಿರುವ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಏನೆಂಬುದನ್ನು

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಮಾರಿಕೊಂಡವರು) ಪುಟ-೩, ೫
೨. ಅದೇ ಪುಟ-೮

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಉಳ್ಳವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ಗ್ರಸ್ತರು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ನಾಯಕನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹುಡುಗನು ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಗೌಡರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಕಾರಣ ತಾನು ಕೊಡಿಸಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸಾವಿರದವರೆಗೂ ಸಾಲವನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಮೇತ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಇರುವ ಅಂಗೈ ಅಗಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವ ತೀರ್ಮಾನದಿಂದ ಹುಡುಗನ ತಾಯಿಗೆ ಭಯ ಶುರುವಾಗಿರುವುದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ. ತಾಯಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಗೌಡರ ಮನೆ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಗೌಡರು ಗುರಾಯಿಸುವ ಥರ ನೋಡಿದ್ದು ಮತ್ತು ನಂದೂ ನಿಂದೂ ವ್ಯವಹಾರ ಮುಗೀತು ಅಸ್ಲು ಬಡ್ಡಿ ತಂದೊಪ್ಪಿಸು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಹಾದಿ ಎಂದಾಗ "ಹಾಗಲ್ಲ ಗೌಡರೆ ಹೇಳಿದ್ರೆ ನಿಮ್ಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ"[೧] ಎಂಬ ಮಾತು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಳವರ್ಗದವನು ಮಾತಾಡುವಂತಾಗಿರುವುದು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸ್ವರೂಪದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವರು ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ತಮಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರೂ ಯಾರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಹುಂಬತನದಿಂದ ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹೇರಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರಾಳ ರೂಪಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ನಿಲುವುಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ನಂಜನಗೂಡಲ್ಲೊ ಮೈಸೂರಲ್ಲೊ ಎಸ್ಸೆಲ್ಸಿ ಓದಿ ಬಂದ ಯುವಕರಾದ ಲಕುಮ, ರಾಜಪ್ಪ, ಮಾಧು ಮತ್ತು ಶಂಭು ಎಂಬ ಹುಡುಗರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಉಳ್ಳವರ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಊರಿನ ರೋಡು ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರು ಬಂದಾಗ ಊರಿನ ಪಟೇಲರು ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವರೆಂದೂ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಊರಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದಾಗ ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡನ್ನು ಇನ್ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿದ ಯುವಕರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ನಿಲುವು ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತುವುದರ ಪ್ರತೀಕವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಗ್ರಸ್ತರು), ಪುಟ-೧೩

"ರೋಡಿನ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರಾದ ಪಟೇಲರು ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮಗಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಏನೇ ಆಗಲೀ ಇದು ಸರ್ಕಾರಿ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗ ಇಂತಹದು ಆಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು"೧ ಎಂದು ಪಟೇಲರು ಮಾಡುವ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ನೀಡಿರುವುದು ಹೋರಾಟದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹಾಗೂ ಉಳ್ಳವರ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡೆದೆದ್ದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಿರುವುದು ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಶೋಷಣೆಗಯ್ಯುತ್ತಲೆ ಬಂದಿದೆ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬ ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಇಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕಣ್ಣುರಿ ಬರಿಸಲು ಅವನ ಮನಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಗಿರ್ಜಾಮೀಸೆ ಬಿಡುವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ದಲಿತರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಒಂದೊಂದು ಹುಳಿ ಏಟು ಯಾವ ರೀತಿ ಶಿಲೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತದೋ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವಮಾನ ನೋವಿನಿಂದಲೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿ ಬಂದ ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಹೋರಾಡುವಂತಾದರು. ಇನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಲಿತರ ಬದುಕು ಬೆಳಕಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹೋರಾಟವೇ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಪಂಚಮ ವರ್ಗದವರು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಾದರು.

ಹದಿನಾರು ಎಳನೀರನ್ನು ಕಿತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತು ಬಗಲಿಗೆ ಬ್ಯಾಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದಲಿತರ ನೋವಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಪರವಾಗಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿ ತುಳಿದಿದ್ದ ದಲಿತ ಸಂಘದ ನಾಗರಾಜು ಬಂದು "ಏನ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿ ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಕಂಬಕಟ್ಟಿ ಹೊಡ್ಡಿದ್ದೀರೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ದೂ ತಪ್ಪಲ್ವ"೨ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಕೇಳಿದ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ಸಮುದಾಯ ಮಾತನಾಡುವತಾಗಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, (ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು) ಪುಟ-೩೮
೨. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ ೯೬

ಉಳ್ಳವರು ದಲಿತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಜೀತಾದಾಳಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬದುಕನ್ನು ಕತ್ತಲೆಗೆ ದೂಡಿದ್ದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ಈ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ವಿರುದ್ಧ ದನಿ ಎತ್ತಿದ್ದು, ಅದೇ ರೀತಿ ರಾಜ್ಯದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ದಲಿತರ ಪರವಾದ ಹೋರಾಟದ ಸಮಿತಿಗಳು ಮಾರಿಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ 'ಜೀತ ವಿಮೋಚನಾ' ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಿ ದಲಿತರನ್ನು ಜೀತ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. "ಕೋಲಾರದ ಗುಂಪು ಹಾಗೂ ಹಾಸನದ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ತ್ಯಾಗಪ್ಪನವರು, ಮೈಸೂರಿನ ದಲಿತ ಸಂಘನ ಮುಖಂಡರಾದ ಕ್ರಿಷ್ಣಪ್ಪನವರು ಮತ್ತು ಮಲೆಯಾಳ ದೇಸ್ದವರು ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿಲಿ ಇರುವ ಲಾಯರುಗಳು" ಈಗೆ ದಲಿತರ ಪರವಾದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ದಲಿತ ನಾಯಕರು ಸೇರಿ ಜೀತಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ದಮನದಲ್ಲೆ ಇದ್ದ ದಲಿತರಿಗೂ ದನಿ ಬರುವಂತಾಯಿತು.

ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದಲಿತರ ಬದುಕು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಸೊರಗಿದ್ದ ಜನಕ್ಕೆ ದೈರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈ ಜೀತ ವಿಮೋಚನಾ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಧನಿಕರ ಎದುರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡಲು ಎದುರುತ್ತಿದ್ದ ತಳ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಖಾಂತರ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಗುತ್ತ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಹಾದಿ ತುಳಿಯಿತು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಎನ್ನುವುದು ಮಾನವನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತನ ಬದುಕು ದೂರವೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದಲಿತನು ದನಿ ಎತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿರುವ ದಲಿತರು ಪಶುಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೂ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಆಚಾರವಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಿಂದೂ ಸವರ್ಣೀಯರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾಗಿರುವ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟದಂತೆ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ

ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಡುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು.

"ದಲಿತ ಹುಡುಗರು ನಮ್ಮೂರ ಹೈಸ್ಕೂಲಲ್ಲಿ ಕೈಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಲೇಬೇಕಲ್ಲ! ನಾನು ಉಸಿರೆತ್ತದೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ – ಆಗ ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿಗೆ ಉಗಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ"[೨]. ಇಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟದಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೊರಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೋಷಣೆಯನ್ನೇ ಎಸಗುತ್ತ ಬಂದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ವಿರುದ್ಧ ನೇರವಾಗಿ ದನಿ ಎತ್ತದೆ ಅದರ ಮೇಲಿರುವ ಅಸಹನೆ ನೀರಿಗೆ ಉಗಿಯುವ ಮುಖಾಂತರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಇದೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

ಡಾ॥ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರವರು ಅನುಭವಿಸಿದಷ್ಟು ಜಾತಿ ನಿಂದನೆಯ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮತ್ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ಅನುಭವಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತನ್ನಂತೆ ತನ್ನವರು ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆ ಪಡದಿರಲೆಂದೇ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಾತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೋರಾಡಿದರು. "ಇವರ ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಡ್ ಕೆರೆಯ ಪ್ರಸಂಗವು' ಒಂದು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟದಂತೆ ನಿಷೇಧ ಹೇರಿದ್ದ ಸವರ್ಣೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಅವಮಾನಿಲ್ಪಟ್ಟ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ತಮ್ಮ ನಾಗರೀಕ ಹಕ್ಕು ಚಲಾಯಿಸಲು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು 'ಚೌಡಾರ್ ಕೆರೆಯ' ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮೂಲಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ದಮನಕ್ಕೊಳಗಾದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುವ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯ ಹೊಸ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು"[೩].

'ಒಡಲಾಳ'ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗುರುಸಿದ್ದನು ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶಿವಬಸಪ್ಪನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಅಣ್ಣೊ ನೆನ್ನ ತಗಡೂರ್ಗ ವೋಗಿದ್ದಿ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ಸಿವ ಬಸಪ್ನ ಹೋಟಲ್ಗ ನುಗ್ಗುದ್ದೂ ಅಂದ್ರ ಸಿವ ಸಿವಾ ಆಪಾಟಿ ಜನ ನಾವೇನ ಕಾಸ ಕೊಟ್ಟವೂ ಕಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟವೂ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಕೊಡ್ರಿ ಅನ್ನೋರು. ಶಿವಬಸಪ್ಪ ಅನ್ನೋವ ಬೆವತೋದ, ಆಮೇಲ ಪೋಲೀಸ್ನವರು ಇಳದ್ರು, ನಾವ್ ಕೊಡ್ಸತೀವಿ ಸುಮ್ಕಿರಿ ಸುಮ್ಕಿರಿ ಅನ್ನೋರು. ತಕ್ಕಳಪ್ಪ ನಾನ್ಯಾಕ ಸುಮ್ಕಿರೋದು ಅಂದುಬಿಟ್ಟು ನಾನೂವಿ ಕಾಸ ಬಿಸಾಕಿ ದೋಸಾ ಟೀ ಕೊಡ್ರಿ ಅಂದೆ"[೧] ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಅಸಮಾನತೆಯ ಕಟ್ಟೆ ಹೊಡೆದಾಗ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿದೆ.

ದಲಿತರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮುಂದೆ ಉಳ್ಳವರು ಬೆವತಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮಗೂ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ-೯೫ ಅದೇ ಪುಟ-೧೧೦
೨. ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ, ಪುಟ-೧೭, ೩. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಲ್ಲಾಪ (ಬೆಂ.ವಿ. ೨೦೫)

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆಗಳು ಇವೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಸ ಬಿಸಾಕಿದ್ದು ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಕವ್ವನ ಮನೆ ಜಪ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಪೋಲೀಸರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ದರ್ಪದಿಂದ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ರೂಲುಗೋಲು ಪುಟಗೌರಿಯ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಸವರುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಗುರುಸಿದ್ದು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರನ್ನು ದುರಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಈ ನೋಟ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ನೋಟದಂತಿತ್ತು. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರಾಳ ಮುಖಗಳು ಬದುಕನ್ನು ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮ ಜೊತಗಾರನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವಳು ಎಂಬ ಅಪವಾದ ಅವಳ ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಸಮಾಜವು ಅವಳನ್ನು ದೂರ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಬದುಕುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಇದು ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮಗ ಯಾಡನ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ನಿಂದನೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮ ತನ್ನನ್ನು ಗೋಮಾಳಕ್ಕೆ ತಂದೆಸೆದಿದ್ದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧವೆಂಬಂತೆ ಅವಳು ನೆಲೆ ನಿಂತ ಜಾಗವೇ ಹೋಟೆಲಾದದ್ದು ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬುದು ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೂ ತಟ್ಟಿದೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಈ ಸಮಾಜ ಅದು ನಡೆಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಜಾತಿಗಿಂತ ಪ್ರೀತಿ ಮೇಲು ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮಗಳು ಸಾವಿತ್ರಿ ಹೊಲೆಯ ಜಾತಿಯುವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಒಂದು ದಹನದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ನಾಯಕ ಈ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿಯಾದ ಕಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವುದು ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿರುವುದು. ಇವರಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ದಲಿತರ ಬಗೆಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ಉಳ್ಳವರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನೇ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದಿಂದೀಚೆಗೆ ದಲಿತರು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತು, ದಲಿತ ಕವಿಗಳು ನೊಂದ ಅವಮಾನಿತರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪಕ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತಂದರು. ಇದು ಕೂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥಾಸಂಕಲನ ಹೊರಬಂದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ

"ಹೊಲೆಮಾದಿಗರ ಹಾಡುಗಳು" ಕವನ ಸಂಕಲನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿತು.

ದಲಿತರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ತೀವ್ರಗೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲೂ ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ನ್ಯಾಯ ಕೇಳುವಂತಾದರು ೧೯೭೩ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬಿ. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರ 'ಬೂಸಾಪ್ರಕರಣ' ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಚಲನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ದಲಿತರಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಜಾಗೃತರಾದರು.

"ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸುರವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಡಳಿತ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಬಿ. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಾದಿಗಳಾಗಿ ಅವರ ಬದುಕು-ಬರಹ-ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಿಂದೂ ದೇವರುಗಳ ಪೋಟೋಗಳನ್ನು ಚರಂಡಿಗೆ ಎಸೆಯಿರಿ"೧ ಎಂಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ದಲಿತರನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಗೂ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ದೂರವಿರಿಸಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

"೧೯೭೩ ರಲ್ಲಿ ಸಚಿವರಾದ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ "ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಥಾಟ್" ಸಂಸ್ಥೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ "ಏನ್ ಕನ್ನಡ ಕನ್ನಡಾಂತ ಬಡ್ಕೋತೀರಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬರಹಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಬೂಸಾ ಇದ್ದಂಗೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಇವರ ಬರಹಗಳೇನಿದ್ದರೂ ದನ ತಿನ್ನೋಕೆ ಲಾಯಕ್ಕು"೨ ಎಂದು ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕೆಂದು ಕರೆಕೊಟ್ಟದ್ದು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯ ಆಶಾಕಿರಣವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಪರವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ರೂಪ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

"ದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಲಿತ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಪ್ರಬುದ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಪ್ರಗತಿಪರರು ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ 'ಬರಹಗಾರರು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಒಕ್ಕೂಟ' ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಶೂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಯಿತು. ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಎಂ. ತಿಮ್ಮರಾಯಪ್ಪನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 'ದಲಿತ ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಿತಿ' ಆರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಭದ್ರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ 'ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ' ಜನ್ಮ ತಾಳಿತು. ಹಾಗೂ ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಬರಹಗಾರರ

೧. ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪುಟ-೧೯೯
೨. ಬೂಸ ಚಳುವಳಿ - ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಪುಟ-೨೬

ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಯುವ ಸಂಘಟನೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ರೂಪಗೊಂಡಿತು"[೧].

ದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ದಲಿತ ಪರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ರೂಪವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಗಾಂಧಿ ಚಿತ್ರ ಭಾರತದೆಲ್ಲೆಡೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಾಗ ತೀವ್ರ ಖಂಡನೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಕಾರಣ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾಗಲು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮ ಬಯಸುವ ಗಾಂಧಿಯ ಧೋರಣೆ ದಲಿತ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಹಾಗೂ ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತೀವ್ರಗೊಂಡಿತ್ತು.



ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ದಲಿತರ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಆವರ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮಲ ಹೊರುವ ಅಮಾನುಷ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

"ದಲಿತರು ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ದಲಿತರು ದಲಿತರಾಗೇ ಉಳಿಯಬಾರದು. ದಲಿತರು ಎಲ್ಲರೊಟ್ಟಿಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕು. ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಪಾಲೂ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಡಾ॥ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಸಾಕರಗೊಂಡು ದಲಿತರ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯುವಂತಾದವು"[೨].

---

೧. ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪುಟ-೧೯೯
೨. ಹೊಸ ಚಳುವಳಿ – ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಪುಟ-೩

# ಅಧ್ಯಾಯ - ೪

## ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕಾಮ ಸಂಬಂಧಗಳು :

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಾಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಕಾಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡದ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಲುವಾಗಿದ್ದು, ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೇವಲ ಭೋಗವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಪುರುಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೇವಲ ಕಾಮದಾಸೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಒಂದು ವಸ್ತುವಾಗಿ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಸಮರ್ಥಳೆಂದು ಹಾಗೂ ಪುರುಷನ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನಳಲ್ಲವೆಂದು ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಯ ನಡುವೆ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿಸಿಟ್ಟ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಲ್ಲೆ ಇಟ್ಟಿದೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳಾದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಬಡವ-ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಜೀತ ಪದ್ಧತಿ ಈಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾಮ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾದರೂ ಅವುಗಳ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಹೆಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಂದು ಅಸಹಾಯಕಳನ್ನಾಗಿಸಿದೆ.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದರೂ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಗದೆ ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಬೇರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡಿರುವ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯಲು ಕಾಮ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳಿಂದ ಸಮಾನತೆಯ ಹೂವನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತಿದೆ.

ಗಂಡ ಸತ್ತ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಪಶಕುನದಂತಾಗುತ್ತಾಳೆ ಇವಳು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದವಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವ ಹೀನ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ಹಟ್ಟಿ ಜೀತದಾರನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆಂಬುದು ಗಂಡ ಸತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಯಾಡನೊಂದಿಗೆ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ಕೆಳಜಾತಿಯವನಾದ ಜೀತಗಾರನೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ತಳ್ಳಿದೆ. ನಿರ್ಗತಿಕಳಾಗಿ ಬಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮನನ್ನು ಜಾತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವ ಬಸಪ್ಪ ಸೋಮಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಸಿದ್ದೂರನು ಊರಿಂದಲೇ ಆಚೆ ತಂದು ಗೋಮಾಳದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ಈ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದು ನೋಡುಬಹುದು.

ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಕುಸುಮ ಮತ್ತು ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು ಕಪ್ಪಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಯಲಾಗಿದ್ದು, ಹುಟ್ಟಿರೋ ಕೂಸನ್ನ ನೋಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕುಸುಮಳ ಗಂಡ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಹೋಗುವುದು ಹಾಗೂ ಅಸಹಾಯಕಳಾದ ಕುಸುಮಳು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಬಡಕಲಾಗಿರುವುದು ಬದುಕಿನ ಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಚೆಲುವಾಗಿದ್ದ ಕುಸುಮಳು ಒಂದು ಚಟಾಕು ರಕ್ತವು ಇಲ್ಲದೆ ಸೊರಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕೂಸಿನ ಕಡೆ ಗಮನವನ್ನೆ ಕೊಡದೆ ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತಳಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಗಂಡನಾದವನು ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕುಸುಮ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಮತ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಕೂಡಾ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡಿತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಅಡ್ಡಗಾಲಿಡುತ್ತಿವೆ. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು ಜಾತಿಯ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಬಿತ್ತದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳು ಎಂದೂ ಸೇರಬಾರದೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಹೇರಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳಿಗಿಂತ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಗುರೊಡೆದ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮಗಳೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮಗಳು ಸಾವಿತ್ರಿ ಹೊಲೆಯ ಹುಡುಗನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು, ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜಂಜಾಟವೇ

ಬೇಡವೆಂದು ಎಲ್ಲೋ ದೂರದ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೆಂಬಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚರ್ಚಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಂದು ದಹನದ ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಕೆಳಜಾತಿಯವನಾದರೂ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿಯಾದ ಕಮಲಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಮೇಲ್ವರ್ಗವು ಸಮಾಜದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಊರಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿದರೂ, ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿ ಸತ್ತಾಗ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚಿತಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇವನು ಊರಿನ ಮಾನ ಕಳೆದವನೆಂದು ದೂಷಿಸುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಈ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಜಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಕೊಡುವುದನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಯಂತೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮರ್ಯಾದ ಹತ್ಯೆಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಂತಿವೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಸಮಾಜದ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಜಾತಿಯಲ್ಲದ ಜಾತಿಯ ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಇದರ ಪರಮಾವಧಿಯು ತಾವು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಹತ್ಯೆಗೆಯ್ಯುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದೆ. ಕುಸುಮಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಚನ್ನನ ಕೊಲೆಯೇ ನಡೆದು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕು ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಸಂಸಾರವೇ ನಾಶವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ತೂರಮ್ಮಳನ್ನು ಆತಂಕಕ್ಕೀಡು ಮಾಡಿದೆ. ಕೆಂಪಿಯು ತನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಓಣಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದು ಪಿಸುಗುಡುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಹಲ್ಲು ಗಟ್ಟಿಗಿದ್ದ ತೂರಮ್ಮನು ಗಮನಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ವಾರಗಿತ್ತಿಯ ಮಗಳಾದ ಈರಿಯು ತನ್ನ ಹೈದನನ್ನು ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವ ಸಮಯ ನೋಡಿ "ಎಡಗೈಲಿ ಮಗಳ ಮುಂದಲ್ವ ಹಿಡ್ಕಂಡೂ ಬಲಗೈಲಿ ಈಚಲ ಇಡಗಲು ಹಿಡ್ಕಂಡು ಬಗ್ಗಿದ್ದ ಬೆನ್ನ ಇನ್ನೂ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕಪ್ಪ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಕಪ್ಪುಹಲ್ಲೂನ ನೊರಗುಟ್ಟಿ ಯಾನಮ್ಮಿ ಯಾನ ಇದು ನಿನ್ ಮಾಯಾ ಮಂಗಾಟ ಚಾಲು ಚಲಾಕು ಅಂತ ಗುದ್ದಿದಳು"[೧]. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನಸಿಕ ತಳಮಳಗಳು ಹಾಗೂ ಬದುಕಿನ ತೊಳಲಾಟ ಆತಂಕಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿರುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ–ಕಿಟ್ಟಪ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾವ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ತನ್ನ ದೇಹದ ಕಾಮದಾಸೆಗಾಗಿ ಅಸಹಾಯಕಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದು,

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ–೧೮

ತಮ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರಳು ಎಂಬ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ ಉಳ್ಳವರದ್ದಾಗಿದೆ.

ತನ್ನ ತೋಟದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೂ ತಾನು ನೀಡುವ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಬದುಕುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ಮಾರಿಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಳು ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಜೀವನದ ಅಷ್ಟು ದುಃಖ ಹಾಗೂ ಕಷ್ಟಗಳು ಕೂಡ ಅವಳ ಬೆಂಬಿಡದೆ ಕಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದಿನನಿತ್ಯವು ಭಯದಿಂದಲೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ಬೀರನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೋ ಎಂಬ ಆತಂಕದಲ್ಲೆ ಜೀವನ ದೂಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಬಂಧದ ವಿಚಾರ ಬೀರನಿಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಅವನು ಸಾವ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸಿಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಕೋಪಗಳನ್ನು ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬೈದು ಹೊಡೆದು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪುರುಷನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನೋವು ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಪುರುಷನ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಬವಣೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲೇ ಬೇಕಾದಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಡಲಾಳದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೌರಮ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪುರುಷನ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿಸುವ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲಾಗುವ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳಿಗೆ ಸುಖದ ಸರಮಾಲೆಯಾಗದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಗಂಡನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಗೊಂಡು ತೌರಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಗೌರಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಅತಂತ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ತನಗಿಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಬರುವ ಗಂಡನಿಂದ ಬದುಕಿನ ರಥ ಸುಗಮವಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಕೂಲಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ತನ್ನ ರೋಗಿಷ್ಟ ಮಗ ದುಪ್ಪಿ ಕಮಿಷನರ್ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣಲು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗ ಶಿವು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಒಂದೊತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಕೂಲಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಕರೆದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವ ಗೌರಮ್ಮ ತನ್ನ ರೋಗಿಷ್ಟ ಮಗನಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಡಿಸಲು ಆಗದಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸಾಕವ್ವ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಮಗನಾದ ಸಣ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ಆಸ್ತಿಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಜಗಳವಾದಾಗ ಸಾಕವ್ವಳು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಗೌರಮ್ಮನ ಕಿರಿಮಗನಾದ ಶಿವೂನ ಹೆಸರಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾದ್ಧಾಂತವೇ ಶುರುವಾದಾಗ ಗೌರಮ್ಮ ಅಸಹಾಯಕಳಾಗಿ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ-೭೪

ನಿಂತಿರುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬದಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬದಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರು ಕೂಲಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಕಳೆದು ಹೋದ ಕೋಳಿ ಹುಂಜವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಸಾಕವ್ವಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಾತು ಹಾಗೂ ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನದೆ, ಹಟ್ಟಿಯನ್ನೆದೆ ತನ್ನ ಕೋಳಿ ಹುಂಜವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಸಾಕವ್ವನ ಮಾನಸಿಕ ತಲ್ಲಣಗಳು ಹಾಗೂ ಮನೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿದ್ದ ರೀತಿ ಈಗ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳುಗಳು ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲವೂ ಸಾಕವ್ವಳನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ತಳಮಳಕ್ಕೆ ಒಳಗು ಮಾಡಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಾದವಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುಳಿಯಲು ಪಡುವಂತಹ ಪಾಡನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ರಂಗಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಪಾರೋತಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗ ರಾಜ ಎದ್ದು ಊಟ ಕೇಳಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದು. ಕಾಳಕ್ಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಉಪವಾಸ ಇಟ್ಟಿರುವ ಚಿಂತೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವಂತೆ ಸಾಕವ್ವನ ಹಟ್ಟಿ ಕದ ತಟ್ಟಿ ಏನಾರು ಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪುಟಗೌರಿ ಬರೆಯುವ ನವಿಲಿನ ಚಿತ್ರವು ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಭರವಸೆಯಂತಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಜಾತಿ, ಬಡತನ, ಹಸಿವುಗಳಷ್ಟೇ ಹೋದರೆ ಸಾಲದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕು ಬದಲಾಗಬೇಕು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕು ಹೆಣ್ಣು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವವಾಗಿ ಬಾಳುವಂತಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಕೇತದಂತೆ ನವಿಲಿನ ಚಿತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಬೇಕು ಯಾರ ಸಹಾಯ ಹಂಗುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹೆಣ್ಣು ಬಾಳಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹೊರ ದೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮ ತಾನು ಬಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲೆ ಒಂದು ಹೋಟೆಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ. ಇಡ್ಲಿ, ದೋಸ ಮತ್ತು ಬೀಡಿ ಬೆಂಕಿಪಟ್ಟಣ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಯಾಡನೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿದೆ ಅದು ಕೇವಲ ಪುರುಷ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ದೂರವೇ ಇರಿಸಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಸ್ವಂತ

ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ. ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಭಗವತಿ ತಾನಂದುಕೊಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಇವರು ಚನ್ನನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗಳ ಮದುವೆ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಾಗ "ತನ್ನ ಮಗಳು ಸಾಕ್ಷತ್ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಳು ಅವಳಿಗೆ ಯಥಾರ್ಥ ತಮ್ಮ ಮತದವರು ವರನಾಗಿರಬೇಕು"[೧] ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮಾಧ್ವಚಾರ್ಯರು ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಲ್ಲೆ ಹೆಣ್ಣಾದವಳು ಬದುಕಬೇಕು ಅವಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತ ಹೆಣ್ಣು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ಬದುಕುಬಹುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿತು ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ನರ್ಸಮ್ಮಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನಳಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಮಹಿಳೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ದೂರವೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಯುವುದು ಪುರುಷನ ಸ್ವತ್ತಷ್ಟೆ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿಯೂ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಮಹಿಳೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತಾಡುವಂತಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಳು ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್ಡಿದ್ದಾಳೆ. ಓದು ಬರಹ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವ ಸಂಕೇತದ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ-೫೭

# ಅಧ್ಯಾಯ - ೫

## ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ :

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತದ್ದು, ನಂಜನಗೂಡಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರವು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಇವರ ಕಥೆಗಳು ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನವಾಸನೆ ಜನರ ಬದುಕುಬವಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯು ಒಂದು ಕಥೆಯ ಭಾಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದವರು.

ಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿ ಜನರೆಂದರೆ ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನಗರ ವಾಸಿಗಳಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜೀವನ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಬದುಕುಗಳು ಅವುಗಳೇಳಿಸುವ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆ-ಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇವಲ ಬಿರುದು ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಪುರಾಣಗಳ ವೈಭೋಗವನ್ನೇ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಕಥೆಗಳು ಎಂದೂ ಜನರ ಹತ್ತಿರದ ಕಥೆಗಳಾಗಿರದೆ, ಕೇವಲ ಉಳ್ಳವರು ಹಾಗೂ ಸರ್ವಣೀಯರ ಕಾವ್ಯಗಳಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಮಾಜದ ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಗಳಾದವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಉನ್ನತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಸಿಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳು ಕಳೆಗುಂದಿದಾಗ ದೇಸಿಯ ಭಾಷೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಗಳಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ರಚಿತವಾದದ್ದು ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನರಾಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯೂ ಉನ್ನತೀಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಚವು ಕತೆ ಹೇಳುವಂತಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಮರ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇಡೀ ಜೀವನದ ಬದುಕನ್ನು ವಿವರಿಸುವಂತೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವುದು

ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಗಳು ಬದುಕಿರುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಜನಪದರ ಕಲೆಗಳಾದ ಹುಲಿವೇಷವು ಒಂದು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವನಾದ ಮಲೆ ಮಾದೇಶ್ವರನು ವರ್ಣಿತಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇಡೀ ಒಡಲಾಳ ಕಥೆಯು ಒಂದು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಹಸಿವು, ಬಡತನ, ಜಾತೀಯತೆ, ಉಳ್ಳವರ ದರ್ಪ. ಅಧಿಕಾರಿಶಾಹಿತ್ವದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕೈಗನ್ನಡಿಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿವೆ. "ಊರಿಂದ ಬಂಡಿ ಮಾತ್ರವೇ ಓಡಾಡಲು ಲಾಯಕ್ಕಾದ ಓಣಿ ಥರ ಹೊಂಟ ಹಾದಿಮೂರು ಮೈಲಿ ಹೋಗಿ ಬಸ್ಸು ಓಡಾಡುವ ರಸ್ತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಅದೇ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಕಳ್ಳಿ ಕವುಚಿಕೊಂಡ ಅದು ಗವ್ವನೆ ಊರುವರೆಗೂ ಬಂದು ದೆವ್ವ ನಿಂತ ಅರಳಿ ಮರಗಳ ಬಳಚಿ ಮುಂದೆ ಮೂರು ಸೆಳೆಯಾಗಿ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತದೆ"[೧]. ಈಗೆ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ನಿಜವಾದ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು ಆ ಊರಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಊರು ಅದು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿರುವ ಅರಳಿ ಮರಗಳು ಬೀದಿ ದೀಪಗಳಿಲ್ಲದೆ ಗವ್ವನೆ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶ ಅಲ್ಲಿರುವ ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲವು ಅಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕತೆಯನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಬಡತನ ಹಸಿವು ಹಾಗೂ ಮೇಲು-ಕೀಳು, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಜೀತಗಾರ ಬದುಕು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಪರದಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗಳೆಲ್ಲವು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ತುಂಡು ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದ ರಂಗಪ್ಪ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿ ಸವೆಸಿದರು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪರದಾಡುತ್ತ ಗೌಡರ ಮನೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಜೋಳ-ಗೀಳ ಕೇಳುವುದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಬಡವನ ಬದುಕು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬೀರನು ತನ್ನಲಿರುವ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ಸಾವ್ಕಾರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನೊಡನೆ ತೋರಿಸಲಾಗದೆ ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ತನ್ನ ಆವೇಶವನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾರಿಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ದಲಿತನ ಬದುಕನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಎಂಬ ಭೂತ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರಾಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಒಡಲಲಿಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ರಂಗಪ್ಪ ನೀರು ಕೇಳಿದಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮೇಸ್ಟರ ಮಗಳು ಶಾರದ ನೀರು ತಂದು ಅವನ ಬೊಗಸೆಗೆ ಸುರಿದಿದ್ದು ಮತ್ತು ತಗಡೂರಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಬಸಪ್ಪನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗಾದ ಅವಮಾನ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾದ್ಧಾಂತವೆಲ್ಲವು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬದುಕನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, (ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು) ಪುಟ-೩೫

ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೂಡ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿ ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡು ಜಾತಿಯ ರೂಪ ಪಡೆದು ಮಾನಸಿಕ ತಳಮಳಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಕುಸುಮ ಮತ್ತು ಚನ್ನರ ಸಂಬಂಧವು ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತಳನ್ನಾಗಿ ಮೌನವಾಗಿಸಿದೆ. ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಹೋಗುವ ಕುಸುಮಳ ಗಂಡ ಹಾಗೂ ಕೂಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಕೊಡದೆ ಚಿಂತಿಸುವ ಕುಸುಮ ಇವರ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕುಟುಂಬದ ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮ ಮತ್ತು ಹಟ್ಟಿ ಜೀತಗಾರನ ಸಂಬಂಧ ಇವಳನ್ನು ಊರಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಪರಿತಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ–ಕಿಟ್ಟಪ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭೋಗದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಕಂಡರೆ, ಅಸಹಾಯಕಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಭಯ ಆತಂಕದಲ್ಲೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾಳೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದ ಬೀರ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಂಬಂಧಗಳ ಪರಮಾವಧಿಯಂತೆ ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನ ಕೊಲೆಯಾಗಿರುವುದು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮಳು ಗೋಮಾಳವನ್ನೇ ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಬೀರ–ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರು ಮಾರಿಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಬಂಧಗಳು ತಂದೊಡ್ಡುವ ತಲ್ಲಣ ಹಾಗೂ ಆತಂಕಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಸ್ತುಗಳು ಕೂಡ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೋಮಪ್ಪರ ಹಟ್ಟಿಯ ಹಾಜರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಚವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ವೈಭೋಗ ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತಲತಲಾಂತರದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಮಂಚವು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆ ನಿಂತು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ತಾನು ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಕಳಸದ ಥರವಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದು ಆಗ ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒರಸ್ತಾ ಪುನುಗು ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಲೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜರ ವೈಭೋಗ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಯಾಡೇಗೌಡನು ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆಗೆ ತಂದು ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ ಹಾಗೂ ಸತ್ತಸೆದೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿರುವುದು, ಮಂಚವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ತೂರಮ್ಮನ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಂದನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಈರಿಯು ಮಾಡುವ ಪೂಜೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಕೇರಿಯ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾರಿಗುಡಿಯ ಮುಂದಿರುವ ತೆಂಗಿನ ಮರವು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾನೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿತ್ತು. "ನೋಡಯ್ಯ, ನೋಡಯ್ಯ ನಿನ್ನ ತಿಗನ ಮರ್ಕ ಯಾರಕಣ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಬಳದವರೆ"[೧] ಅಂತ ಅಮಾಸನು ಕುರಿಯಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಕುರಿಯಯ್ಯನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಜೀವಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲವು ಹಾಗೂ ಸುಡುಗಾಡಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಮಂತ್ರಿಸಿಟ್ಟ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಭೂಮಿ ಸೀಳಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕುರಿಯಯ್ಯ ತಂದು ನೆಟ್ಟು ಬೆಳಸಿದ್ದು ಎಲ್ಲವು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕುರಿಯಯ್ಯನು ಅಮಾಸನಷ್ಟು ಹೈದನಾಗಿದ್ದಾಗ ಹುಲಿಯಾಸದ ಛೇಟಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗೌಡರು ತಲೆದೂಗಿ ಅಂಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಇನಾಮು ಕೊಡ್ತೀನಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಕುರಿ ನೋಡ್ಕಂಡು ಇರು ಎಂದಿದ್ದು, ಕುರಿ ಮೇಯಿಸುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುರಿಯಯ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತೆಂಗಿನ ಮರ ತನ್ನೊಳಗೆ ಇರಿಸಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಊರಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿರುತ್ತವೆ ಇವು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಆಚರಣೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುವ ಮಾರಿಗುಡಿಯು ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ. ಮಾರಿಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುವುದು ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ವೇಷ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುವುದು ಇದು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುರಿಯಯ್ಯನು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿವೇಶಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಮಾಸನು ಹುಲಿವೇಶ ತೊಟ್ಟು ಕುಣಿಯುವುದು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾರಿಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿದ ದಲಿತ ನಾಯಕರು ಜೀತ ವಿಮೋಚನೆ ಬಗ್ಗೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು, ತಳಸಮುದಾಯದ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬಲಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಘಗಳು ಬಲವರ್ಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಲ್ಲಿ ಮಾರಿಗುಡಿಯು ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಸಾಕವ್ವಳು ತಾನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕೋಳಿಹುಂಜವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕು ಅದರಿಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಲ್ಲಣಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಾಕವ್ವ ಹಟ್ಟಿಯನ್ನದೆ, ತಿಪ್ಪೆಯನ್ನದೆ ಹುಡುಕುವುದು ಅದು ಸಿಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಉಗುದು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಧೂಳೆತ್ತಿ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, (ಅಮಾಸ) ಪುಟ-೬೧

ಮೈ ಕೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿಯುವ ಅವಳ ಗುಣ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬದುಕನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಭಾಷೆಗಳು ಅದರ ಸೊಗಡನ್ನು ಮತ್ತು ನೈಜತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಾರಸಿದ್ದಾಮನನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯುವ ತೋಟದ ಮಾಲೀಕರು ಅವನಿಗೆ ಬೈಯ್ಯುವ ಮಾತುಗಳು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಾಷೆಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಳ್ಳಿಗರಾಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಗೂ ಒಂದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

"ಮಹಾದೇವರು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಭಾಷೆ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಭಯಮೂಲದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿನ ನಡವಳಿಕೆಗಳು, ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು, ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮೂಡುವುದು ಸಹಜ. ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನೆಲೆಯಿಂದ ಆ ಅವಮಾನ, ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಂತಹ ಹಲವಾರು ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಶೋಷಣೆಯ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಅದು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ"[೧].

"ದೇವನೂರರ ಸಣ್ಣಕತೆ ಹಾಗೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಒರಟು ಹಾಗು ಶಿಷ್ಟವಲ್ಲದ ದಲಿತ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇತರ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದಗಳಂತೆಯೇ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಋಜುವಾತು ಪಡಿಸಿದೆ. ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ದಲಿತ ಲೇಖಕರು ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ದೇಸೀ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಲೀ, ಕೃತಿ ವಸ್ತುವಿಗಾಗಲೀ ಅವಲಂಭಿಸದೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ"[೨].

---

೧. ಯಾರ ಜಪ್ತಿಗೂ ಸಿಗದ ನವಿಲುಗಳು, ಪುಟ-೩೬, ೫೪
೨. ಅದೇ ಪುಟ – ೧೮೨

# ಅಧ್ಯಾಯ - ೬

## ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ:

ಆಧುನೀಕತೆ ಎಂಬುದು ಸಮಾಜದ ಬದಲಾದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕೇವಲ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರದೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿದವು ಆಧುನೀಕತೆ ಎಂಬುದು ಕೆಲವೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರದೆ ಅದು ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿಯೂ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಈ ಆಧುನಿಕರಣದಿಂದ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಖಾಸಗೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರೀಕರಣಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಚಿತ್ರಣ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಇಂದು ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನೀಕತೆಯು ಜನರ ಮೇಲೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದು ದಲಿತರು ಹಾಗೂ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳು ಈ ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ನೈಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕುಗಳು ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಾದಿ ತುಳಿದಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಯೆಂದರೆ ಬಂಡಿ ಮಾತ್ರ ಓಡಾಡಲು ಓಣಿಥರದ ಹಾದಿ ಊರ ಮುಂದೆ ಅರಳಿ ಮರಗಳು, ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಾಗಿ ಇರುವ ಮನೆಗಳು ಈ ರೀತಿಯ ಊರೊಂದು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಒಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಬದಲಾದ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇಂದು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಗಾಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಬೀಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಆಧುನೀಕತೆಯ ಸಂಕೇತವೆಂಬಂತೆ ಊರಿಗೆ ಡಾಂಬರು ರಸ್ತೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣವೇ ಬದಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. "ಇಡೀ ಊರನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿ ನಿಂತ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸೆಟೆದು ನಿಂತ ಅರಳಿ ಮರಗಳು ಧರೆಗುರುಳಿರುವುದು. ಇಂದು ಊರು ಬಿಕೋ ಎನ್ನಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದ್ದು ಹಾಗೂ ಎಂದೂ ಊರಿನ ಜನರು ನೋಡದ ಭಾರಿ ಯಂತ್ರಗಳಾದ ಅಳೆತ್ತರದ ಕಲ್ಲು ಚಕ್ರದ ಮಿಷನ್ನುಗಳು ಮತ್ತು ಟಾರು-ಮರಳನ್ನು ಒಕ್ಕೂಡಿಸುವ ಮಿಷನ್ನುಗಳ ಆಗಮನದಿಂದಾಗಿ ಇಡೀ ಊರು ನಿಶಬ್ಧತೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು"[೧]. ಅಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಸದ್ದು

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು) - ೩೬, ೩೭

ಊರ ಮೀರಿ ಆಚೆಗೂ ಹೋಗುವುದು ಯಂತ್ರೀಕರಣದ ಪ್ರತೀಕವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮಣ್ಣು ರಸ್ತೆಗಳಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಸೊಗಡನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದ ರೋಡುಗಳು ಇಂದು ಟಾರು ರಸ್ತೆಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಗುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣಿನ ಧೂಳಿಡಿದಿದ್ದ ಜನರ ವರಸೆ ಇಂದು ಕೈಗೆ ಮೈಗೆ ಟಾರು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲಾಗಿದ್ದು ಆಧುನೀಕತೆಯು ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಧುನೀಕತೆಯು ಸಮಾಜವನ್ನು ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಿದೆ. ರಸ್ತೆಗಳ ಅಗಲೀಕರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಬೃಹತ್ ಮರಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರ ಪರಿವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನಗರೀಕರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಯಂತ್ರಗಳ ಆಗಮನ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ಬಡ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಜೀವನದ ದಾರಿ ಮುಚ್ಚಿದಂತಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೈ ಬಾಯಿಗೆ ಟಾರು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಯಿ ಬಿಡದಂತಾಗಿದ್ದು ಹಾಗೂ ತೂತು ಬಿದ್ದ ಮಡಿಕೆಗೆ ಟಾರು ಮೆತ್ತಿ ಸುರಿಯುವುದೇ ನಿಂತದ್ದು ನಿಸರ್ಗತೆಯನ್ನು ಒಡಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಮಾಜ ಈ ಆಧುನೀಕತೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಆಧುನೀಕತೆ ಎಂಬುದು ಜನರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾಗಿ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ಚೌರ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೂ ವಂಚಿತರಾದ ದಲಿತರು ಬದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚನ್ನನು ಜಗಲಿ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಎಡಕೈಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ ಹಾಗೂ ಬಲಗೈಲಿ ಕತ್ತರಿ ಹಿಡಿದು ಮೀಸೆ ಕತ್ತರಿಸಿಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಅವನ ಮಸಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಗಿರ್ಜಾಮೀಸೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಬಸಣ್ಣ ಎಂಬುವನು ಫ್ರೆಂಚು ಮೀಸೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಇವೆಲ್ಲವು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಧುನೀಕತೆ ಎಂಬುದು ಜನರ ಬದುಕಿನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವನು ಕೂಡ ಹೊಸ ರೂಪ ತಳೆಯಬಲ್ಲ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೂಡ ಆಧುನೀಕರಣಗೊಂಡು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರನ್ನಾಗಿಸಿದೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಯುವಕರು ದೂರದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಯುವುದು ಅಪರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಸ್ಸೆಲ್ಸಿ ಓದಿಬಂದ ಲಕುಮ, ರಾಜಪ್ಪ, ಮಾಧು ಮತ್ತು ಶಂಭು ಪಟೇಲರ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತನಾಡುವಂತಾದದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣವು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾದರೆ

---

೧. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು ಪುಟ-೩೫, ೫೯
೨. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ-೨೧

ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದಿದ್ದ ದಲಿತರು ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಗುವಂತಾದದ್ದು ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆತದ್ದು ಆಧುನೀಕತೆಯು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನು ಬಿ.ಎ. ಓದಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯು ಜನರ ನಡುವೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದೆ. ದಲಿತ ಸಂಘದ ನಾಗರಾಜು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಚನ್ನನು "ವೆಲ್ಕಂ ಸಾ.. ಬನ್ನಿ ಸಾ"[೧] ಎಂದದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತೆಂದರೆ ಅವನು ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಲು ನಿಂತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪೇಪರ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಿಂದಲೆ ರಂಗಪ್ಪನ ಮಗ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಂತಾದದ್ದು.

ಆಧುನೀಕತೆ ಎಂಬುದು ದಲಿತರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಏಣಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಲಿತರು ಬೀಡಿ ಸೇದಿ ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ತಮ್ಮಲಿರುವ ಅಷ್ಟೂ ಸಂಕಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಬದಲಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಕೈಲಿ ಬೀಡಿಗೆ ಬದಲು ಸಿಗರೇಟು ಬಂದದ್ದು ಹರಕಲು ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಳಸ್ತರದವರು ಇಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟದ್ದು ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದ ತಳ ಸಮುದಾಯವು ಹಣದ ಮುಖ ನೋಡುವಂತಾದದ್ದು ಆಧುನೀಕತೆ ತಂದೊಡ್ಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಯಂತಿದೆ.

ನಗರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಹಳ್ಳಿಗರ ಮೇಲೆ ಅಗಾಧವಾದ ವಿಪುಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರಿವೆ. ಇವುಗಳ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಬದುಕು ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಗರದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದ ನರ್ಸಮ್ಮಳ ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಕ್ಕೆ". ಆ ಜಾತಿ ಈ ಜಾತಿ ಅನ್ನದೆ ಪಡ್ಡೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಅವಳಂತಾಗಲು ತೆವಳುತ್ತಿದ್ದವು"[೨]. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಆಧುನೀಕರಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಗಾರಸಿದ್ದ್ಮಾವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಾಡುವ ಪ್ಯಾಸಿಂಗ್ ಸೊ ಸಿಗರೇಟು ಹಾಗೂ ಗುರುಸಿದ್ದುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಚು ಮತ್ತು ಕೆಂಪಿಯ ಗಂಡ ಕಿಟ್ಟಯ್ಯನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದ ಮಡಿಚಿದ ಟರ್ಕಿಟವಲು ಮತ್ತು ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಪಂಚೆ ಇವೆಲ್ಲವು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಿದ್ದಂತೆ ಹಾಗೂ ಬದಲಾದ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ ಪುಟ-೪೯
೨. ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (ಮೂಡಲ ಸೀಮೇಲಿ ಕೊಲೆಗಿಲೆ) ಪುಟ-೪೭

ಆಧುನೀಕತೆಯು ಹಳ್ಳಿಗರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆಯೆಂದರೆ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೆಂಪಿಯು "ಅಸ್ಟು ಊರೂರು ತಿರ್ಗತನಲ್ಲ ಅಸ್ಟು ಓಟ್ಲ ರುಚ್ಯ ಕಂಡಿದ್ದಾನಲ್ಲ ಒಂಜಿನಾರು ನಂಗ ತಕ್ಕ ಬಂದು ಅಮ್ಮೇ ತಕ್ಕ ಮಸಾಲ ದೋಸ ತಂದಿನಿಕನ ತಿಂದ್ಕ ಅಂದಿಲ್ಲ"೧ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಮಸಾಲ ದೋಸ' ನಗರಗಳಲ್ಲಿನ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಹಳ್ಳಿಗರೂ ಮೇಲೆ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕರಣದ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯ ತರುಣನಾದ ಚನ್ನನು ಕೆಲಸ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಹಾಗೂ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳೊಳಗೆ ಜಾತೀಯತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆತ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುಳಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮಗಳು ಸಾವಿತ್ರಿ ಕೆಳಜಾತಿಯವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಒಂದು ದಹನದ ಕಥೆಯ ನಾಯಕನು ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಹುಡುಗಿಯಾದ ಕಮಲಿಯೊಡನೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಗರೀಕರಣದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಳಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಒಂದು ಮುಖ ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಣವು ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವಂತದ್ದು, ತವರುಮನೆ ಹಾಗೂ ಗಂಡನ ಮನೆಗಳ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದಾಗ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಮ್ಮ ತಾನು ಬಿದ್ದ ಗೋಮಾಳದಲ್ಲೆ ಹೋಟೆಲು ಶುರುಮಾಡಿ ಟೀ, ಕಡುಬು, ದೋಸ ಹಾಗೂ ಬೀಡಿ ಬೆಂಕಿ ಪಟ್ಟಣ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಸಿನ ಮುಖ ಕಂಡು ಜೀವನದ ದಾರಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದ್ದು ಹಾಗೂ ಯಾಡನು ಊರವರ ದನಕುರಿ ಆಡು ಮೇಯಿಸುತ್ತ ಒಂದು ದಿನ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಶುಕ್ರವಾರದ ಸಂತೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತಂದು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹಣಗಳಿಸಿ ಯಾಡನು ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಯಾಡೇಗೌಡನಾಗಿದ್ದನು. ಯಾಡೇಗೌಡನು ತನ್ನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಇರಾದೆಯಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್ ನಿಂದ ಬಂದವನು ಹಾಗೂ ತೆಲುಗಿನವನೊಬ್ಬ ಮತ್ತು ಮಲೆಯಾಳದವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಖೋಟಾ ನೋಟನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಯಾಡೇಗೌಡನ ಅತಿಯಾಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅತಿಯಾದ ಆಸೆಯು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ–೧೭

ಹೊಸದನ್ನು ಮತ್ತು ವೈಭೋಗವನ್ನು ಆಧುನೀಕತೆಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಹಾಗೂ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಸೋಮಪ್ಪನವರ ದೇಹವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮಂಚವು ತನ್ನ ಹಿಂದಣ ವೈಬೋಗವನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾನು ರಾಜರ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟು ದೇಶದ ರಾಜರು ನೋಡಾಕೆ ಅಂತಾನೆ ಬರೋರು ಯಾವಾಗಲು ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಪುನುಗು ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಳಸದ ರೀತಿಯಿಂದ ಇದ್ದದ್ದು, ಒಮ್ಮೆ ಬೇರೆ ದೇಶದ ರಾಜರು ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಾಕೆ ಬಂದವರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಚ ನೋಡಿ "ಈ ಅರ್ಮನ ಹೆಣ್ಣು ನಮ್ ಅರ್ಮನಗ ಬಂದ್ರ ನಮ್ ಅರ್ಮನಲೂ ಇಂಥ ಒಂದು ಮಂಚ ಇಲ್ದಿದ್ರ ಅವ್ಳು ಮಲ್ಗಿಳಾ"[೧] ಅಂತ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಖ ಹಾಗೂ ವೈಭೋಗವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸುಖದ ಬದುಕನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಆಸೆಗಳು ಚಿಗುರೊಡೆಯುವುದು ಇಂದಿನ ಬದಲಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಇದರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಇರುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಹೊಲೇರ ಚನ್ನನು 'ಚನ್ನರಸ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕು ಎಂದೂ ಬದಲಾಗದು ಎಂದು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುತ್ತ ಪಟ್ಟಣದ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿರುವುದು ನಗರೀಕರಣದ ದಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜರ ದರ್ಬಾರುಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಂಚ್‌ಕಾರ್ ಹಾಗೂ ತ್ರಿಸ್ಟಾರ್ ಹೋಟೆಲ್ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಸಾಬರು ಅಮಾಸನಿಗೆ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಚನ್ನ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತ "ನೆಲ್ದಮ್ಯಾಲ ಕಾಲು ಇಡಲ್ಲ ಅವ್ನು ಕಾರ್ನಾಗ್ಲೆ ಅವನು ಓಡಾಡದೆಲ್ಲಾ"[೨] ಎಂಬುದು ಆಧುನೀಕತೆಯು ಮಾನವರ ಜೀವನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಧುನೀಕರಣದ ವೇಗವು ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಚನ್ನನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ "ಬೆಂಚ್‌ಕಾರ್ ಒಂದ್ ಮೈಲಿ ಹೊಂಟೋಯ್ತಲ್ಲಾ. ಈಗ ಚನ್ನ ತ್ರಿ ಇಸ್ಟಾರ್ ಹೋಟಲ್‌ಮೆ ಮೇನೇಜರ್ರು ಗೊತ್ತ"[೨] ಎಂದು ಸಾಬರು ಏದುಸುರಾಡ್ತ ಹೇಳಿದ್ದು ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿನ ಬದುಕು ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಊರೊಂದರಲ್ಲಿ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ತಳಸಮುದಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಆಧುನೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬದಲಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೊಂಬಾಯಿಯ ದೊರೆ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ದರ್ಬಾರು ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಟೈಮಲ್ಲಿ ಚನ್ನನು ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ದರ್ಬಾರಿಗೆ ಗತ್ತಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ-೯
೨. ಅದೇ ಪುಟ-೭೯, ೮೦

ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಗಾರಸಿದ್ದ್ಮಾವನು ಹೇಳುವಾಗ ಆಧುನಿಕತೆ ತಂದೊಡ್ಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಯು ಇದು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿಯೂ ಇದು ಉನ್ನತೀಕರಣಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಂದು ದಲಿತರು ಹಾಗೂ ಕೆಳಸ್ತರದವರು ತಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರ ಸಮಾಜವನ್ನು ನೋಡದೆ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲೇ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿಸಿಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗೊಳ್ಳುವ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಹಾಗೂ "ಅಂಥವಳೂ ಮುಕ್ವ ಬಣ್ಣ ಬಳ್ಕಂದೂ ಕಣ್ಣುಗ ಥಳಾರನ್ನೊ ಸೀರ ಉಟ್ಗಂಡು, ಸುಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಯಾನೇ ಕೆಲ್ಸ ಇದ್ರೂವಿಸ್ಯೆತ ಅತ್ತಗ ಎಸ್ದುಬುಟ್ಟು ಆ ದರ್ಬಾರ್ಗ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿಸ್ಕಳ್ದಿಯ ಬಂದು ಒಚ್ಚೋರಿ ಮೂಲಾಲಿ ಕೂತ್ಗಂಡಳಂತೆ"[೧] ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಘಟನೆ ಹಾಗೂ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳವ ದಲಿತರು ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವಂತಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಮಾತಾಡುವಂತಾಗಿದ್ದು, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಇಂದು ಹಣದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಣವು ಇಂದು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದಿದ್ದ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯವು ಇದರ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ತಮಗೂ ಹಣದ ಉಪಯೋಗದ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ ಎಂಬ ನಿಲುವಿನಂತೆ ಅದನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ದಲಿತರು ಜೀತದಾಳಾಗಿ ಕೇವಲ ಒಂದೊತ್ತಿನ ಕೂಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬದಲಾಗಿದೆ. ಹಣ, ಸಂಪತ್ತು ಕೇವಲ ಉಳ್ಳವರಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರೂಡಿಕೃತಗೊಂಡು ಕೆಳ ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಇದರಿಂದ ದೂರವಿರಿಸಿದ್ದ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಮಾಸನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಮುಟ್ಟಿನ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ತಾನೇ ಅಗಸನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಒಗೆದು ಸಾಬರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ದುಡ್ಡಿನ ಮುಖ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಹಾಗೂ ದಲಿತರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಜೀತ ವಿಮೋಚನಾ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನು "ಮತ್ತಾಗಿ ಕೂತು ವಾರ್ದ ಬಟವಾಡೆ ಹತ್ತತ್ ರೂಪಾಯ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಎಸೀತಾ ಆ ಸುತ್ತಲವರಿಗೂ ಏರುಸ್ತ ಚಾಕ್ನಬೋಟ ಕಯ್ಮಾದಿಗಳ್ಗ ಹೆಂಡ್ವ ಕಲ್ಸಿ ನೆಸದಾಡುಸ್ತ ಇದ್ದುದು"[೨] ಇಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಎಸೀತಾ ಇದ್ದ ಗಾರಸಿದ್ಮಾವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಂದು ಬದಲಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಣವೆಂಬುದು

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ, ಪುಟ-೮೨
೨. ಅದೇ ಪುಟ-೮೦

ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಅದರಲ್ಲೂ ದಲಿತರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸಿಕ್ಕದ್ದನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ತಮಗನಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಬಂದಂತಿವೆ.

ಹಣವೆಂಬುದು ತಳ ಸಮುದಾಯದವರ ಕೈಗೆ ಸೇರಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತಗಡೂರಿನ ಶಿವಬಸಪ್ಪನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೆಲ್ಲರು ತಮಗೆ ಊಟ ನೀಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರುಸಿದ್ದು ತನ್ನಲಿರುವ ಕಾಸ ಬಿಸಾಕಿ ತನಗೂ ದೋಸಾ, ಟೀ ಕೊಡ್ರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದು, ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಜಾಗೃತ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ದನಿಯಾದರೂ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಹಣವೆಂಬುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನದಂತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಹಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬೊಂಬಾಯಿ ದೊರೆಯ ದರ್ಬಾರನ್ನು ಗಾರಸಿದ್ದಾವನು ವಿವರಿಸುವಾಗ "ನೂರ್ ನೂರ್ನ ರೂಪಾಯ್ ನೋಟ್ಗಳ ಒಲಗ ಹಾಕಿ ಉರ್ಸಿ ತಾನಿಯಪ್ಪ ಆ ಇಂದ್ರಾಗಾಂಧಿ ಅನ್ನೌಳು ಟೀ ಕಾಯ್ಸಗಂಡು ಕುಡಿಯೋದು"೧ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಹಣದ ಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬೀರಿದೆ ಹಾಗೂ ಹಣದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದ ಚನ್ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಅವ್ವ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಲು ಬೊಂಬಾಯಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ರೈಲಿನಲ್ಲೇ ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ತಲೆಗೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕು ಹಾಗೂ ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಆಚೆಗೆ ಇರೋದೆಲ್ಲ ನೀರು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಇಂದು ಬದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಆಧುನೀಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಕುಸುಮ ಓದು-ಬರಹ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ **"I want to be in my home"**೨ ಎಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಆಧುನೀಕತೆಯ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಹಾಗೂ ಇದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಆಧುನೀಕರಣದ ವಿಪುಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

---

೧. ಕುಸುಮಬಾಲೆ ಪುಟ-೮೧
೨. ಅದೇ ಪುಟ-೮೪

# ಅಧ್ಯಾಯ - ೭

## ಉಪಸಂಹಾರ:

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದರಲ್ಲೂ ನವ್ಯೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಕಥನಕಾರರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡವರು ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ದಲಿತ ಅನುಭವ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ದಲಿತರ ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮುಖಾಂತರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು. ಅನುಭವ ಸಾಂದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಗುಣಗಳು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಾತ್ರ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಅವುಗಳ ರಚನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ರೂಪು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಅಡಗಿರುವ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಚಳುವಳಿಯ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಈ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಶೋಷಣೆಯ ಬೇರನ್ನು ಹೊತ್ತ ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿಸುವ ಬಂಡಾಯದ ಮೂಲಕ ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯುವ ಲೇಖಕನ ಅಗತ್ಯ ಇದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕರು ಎನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಾತೀಯತೆಯು ಹಲವಾರು ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಲುಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಅವಮಾನ ನೋವುಗಳನ್ನೇ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದಲಿತರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಬಡತನ, ಹಸಿವಿನ ತೀವ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಜಾತೀಯತೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣದ ದಲಿತರ ಮಾನಸಿಕ ತೊಳಲಾಟಗಳು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡದ ಉಪಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಸಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕಯನ್ನೇ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮೀಣ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು

ತೆರೆದಿಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಧುನೀಕತೆಯು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳೇಳಿಸುವ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಧುನೀಕರಣದಿಂದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾಮಸಂಬಂಧಗಳು ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ದಲಿತರು ಹಾಗೂ ಬಡವರು, ಮುಗ್ಧರನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡುತ್ತ ಇರುವ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ ಪಟ್ಟ ಭದ್ರ ಸಮಾಜದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಗಳು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಸಿಗಬೇಕು ಎಂಬ ಮಹತ್ವದ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಸಿವು, ನೋವು ಬದುಕು-ಬವಣೆಗಳು ದಲಿತರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಬೇಕು. ಅದೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪೆತ್ತು ಸದ್ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪಾಲಾಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಹೋರಾಟದ ಮೂಲಕವೇ ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆ ಮತ್ತು ಅಂತರಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ಉನ್ನತ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಯ್ಯಲಾರವು. ಆತಂಕ ಹಾಗೂ ತಲ್ಲಣಗಳು ಮಾನವನ ಮಾನಸಿಕ ತಳಮಳಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಬೆಂಕಿ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಸಮಾನತೆಯ ಹೂವು ಅರಳಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

# ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ


೧. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ — 'ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ'
ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು
೨೦೦೯

೨. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ — 'ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು
(ದ್ಯಾವನೂರು)
ಕನ್ನಡ ಸಂಘ, ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜು
೧೯೯೬

೩. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ — 'ಎದೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅಕ್ಷರ'
ಅಭಿನವ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೧೩

೪. ಪಿ. ಚಂದ್ರಿಕಾ — 'ಯಾರ ಜಪ್ತಿಗೂ ಸಿಗದ ನವಿಲುಗಳು'
ಅಭಿನವ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೧೩

೫. ಎನ್.ಪಿ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್ — 'ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ'
ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೧೨

೬. ಡಾ|| ಸಿ.ಬಿ. ಹೊನ್ನಯ್ಯ — 'ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'
ಕೆ.ಎಸ್. ಮುದ್ದಪ್ಪ ಸ್ಮಾರಕ ಟ್ರಸ್ಟ್
ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೪

೭. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ನಾಗವಾರ — 'ಬಿ. ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಬೂಸಾ
ಚಳುವಳಿಯ ಕಾಲು ಶತಮಾನ'
ಕರ್ನಾಟಕ ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ (ರಿ)
ಬೆಂಗಳೂರು
೧೯೯೯

೮. ಆರ್.ಎಸ್. ಶರ್ಮ — 'ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರು'
ನವ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್
ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೪

೯. ಡಾ॥ ಅರ್ಜುನ ಗೊಳಸಂಗಿ — 'ಕನ್ನಡ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಲೋಕನ'
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೩

೧೦. ದೇವಯ್ಯ ಹರವೆ — 'ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಲೇಖನಗಳು'
ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೯೯೧

೧೧. ಇಂದಿರಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ — 'ವಿಮೋಚನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ'
ಪ್ರೊ.ಬಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಟ್ರಸ್ಟ್ (ರಿ), ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೬

೧೨. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ — 'ಯುಗಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ'
ವಿಶ್ವ ಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೯೮೩

೧೩. ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ — 'ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ'
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ
ಬೆಂಗಳೂರು
೧೯೯೦

೧೪. ಡಾ॥ ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್ — 'ಉರಿದಾವೊ ನೇಗಿಲು'
ಪ್ರಸಾರಾಂಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೨೦೦೯

೧೫. ಓ.ಎಲ್. ನಾಗಭೂಷಣ — ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆ
ಪರಿಸರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ
೧೯೮೫

೧೬. ಡಾ॥ ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್ — 'ದಲಿತ ಚಿಂತನೆ'
ಪ್ರಸಾರಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ
೨೦೦೨

೧೭. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ — 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ'
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
೨೦೦೪

೧೮. ಎಚ್. ದಂಡಪ್ಪ — 'ಬಡವರ ನಗುವಿನ ಶಕ್ತಿ'
ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೧

೧೯. ಡಾ॥ ಕೆ. ಮೋಹನ್ ಕೃಷ್ಣ ರೈ — 'ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮತ್ತು ನಗರೀಕರಣ'
ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೨೦೦೭

೨೦. ಡಾ॥ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ — 'ಮೆರವಣಿಗೆ'
ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೦

೨೧. ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್ — 'ಸಾಹಿತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ'
ಲಂಕೇಶ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೮

೨೨. ದಯಾ ಪುತ್ತೂರ್ಕರ — 'ಮಹಿಳಾ ದೌರ್ಜನ್ಯ'
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦೦೯

೨೩. ಮಂಗ್ಳೂರು ವಿಜಯ — 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ'
ಹುಟ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ
ಪ್ರಕಾಶಕರು ದೇವಪ್ಪ ಶರ್ಮಾ, ಗುಲಬರ್ಗಾ

೨೪. ಡಾ॥ ಡೋಮಿನಿಕ್. ಡಿ — 'ಧಮನಿಕ ದನಿಗಳ ಚಿಂತನ'
ಸಖಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊಸಪೇಟೆ
೨೦೦೭